

(2) 5268 - 5347 *

925(108)

K34/82

5268

the male, mošwane, dibêra the bjuneng the the ngwe le
 the thengwe. Ke gona ba llê khomo. Ke ôna moabê wa
 bona. Banna ba dutš'i khorong ba ~~khok~~ kokona thôgô
 ya khomo. Ba-diš'i ba dikhomo ba fiwa ditêbê, nkô le
dikhwata. Banna ba jêla ka gare ga legopo. Le teme
 le pharolwa ka bogare. The pharo the thengwe le mo-
 thagare tš'o fiwa khoši.

11084 Mafa a malapa a laudiwa ka malapeng a bo ôna.
 "Lapa a leji le ngwe?" A keite ke iile go-gola, a ka
 golêla dilo tš'a malapa a ba bangwe. Monna a ka the
 ke a tšeya the lo the lapa le le nnyana a iš'a ka lape-
 ng le legolo. Le lona lapa le le-golo le na le la lo-
 na lefa. Ke gona go bopana ga bana ba komana.
 mote o mongwe le o mongwe mo o agile, o hwetsane o
 na le molaô wa moabê.

11085 ~~Le~~ la khoši. A di iile go arogana ka malapa,
 ke tš'a šaka ka le thii. Lefa la khoši le emetš'e la-
 pa la nto e kholo. Ge yêna mong a the phela, mafa
 ka moka a malapa a laudiwa ke yêna. O a laotêla
 ka malapeng a bo ôna. Ke ôna molaô wa gona.
 Lefa la khoro le laudiwa ka lapeng la nto kholo. Le
 lona la maata le laudiwa ka gona. Basadi ka moka
 ba swanetš'e go tšeya meabê ya bona ka gona.

925

K34/82

5269

11086 Ntō kholo mo e na le bana ba banenyana fela. Lefa la khoši le swanetše go dira bjang. Ka malapeng a mannyana barwa ba gona. Dikhoši a še ditšhwana, khoši nka e thii. Lefa le we le swanetše go thuša malapa a mohu. Baredi ba ntō e kholo a ba swanēla go ja-lefa la mohu papago bona. Ka baka le we la bannyana, ke gore moja-lefa a gona naa. Aowa moja-lefa a gona. Moreledi yo mogolo wa ntō e kholo ke yēna moja-lefa. Bijale ka baka la bosadi, a swanēla go ja-lefa ka baka la gore a ta ba a le bogadi bja gwe. Moleledi o swanetše go ba gona, yo we a ta go thōkōmēla lefa. Lefa ka moka ke la moredi wa ntō e kholo. Ke la gwe ka gobane ba ka the ke ba dira the we ba the nyakago ka nte le yēna. The thengwe le the thengwe the we ba nyakago go the dira ba swanetše go mmotšā. Theoka Bannyana, sepedi Banenyana.

11087 O na le moabē wa gwe lefeng la go šia^{v y} ke mohu papagwe. Ge ba ka thuba khomo, lethukovi le letsogo ke tšā gwe. Lethukovi a ke a le tšeya ka baka la go tšhuba go fenola khoro. Letsogo lona o wa le rwala, o leja bogadi bja gwe. Ge a nyaka yēna mong, a ka le ripaganya, a phatha baratho dinamana. Baredi ba malapa a mannyana a bana moabē mothahung^w papago bona. Le bona baratho ba

925

K34/82

5270

moja-lefa. "Tala bolaya maphata, ba mošate re jê na-
ma?" Tala mošate a e tene, go tene tšhego fela.
Tšhego ke go the apare thelo. Motho o thepela
a gonagana ka baka la tšhego. Khonagano ya
motho, ke go na bôna a apere le lapi-nyana
la thaela. O wa gonagana ka baka la gore o
le gogela gore le thakanye mmele wa gwe,
le a sitwa. Motho yo la ke magonagani, ka ba-
ka la gore o apere thaela.

11088 Boapa bja nto kholo. Ka ôna mothahu o la
wa go šiya ke mohu, ba swanetše go tšeya mo-
sadi wa thebula-nto. Ke yêna yo we a tswa-
netšego go tlo bêtêga moja-lefa. Ka lona
le baka le we, moliti wa mogo wa rotwé e
swanetše go ba moratho wa mohu goba khadi.
Moliti wa mogo wa rotwé ke yêna moledi. Rotwé
ke moja-lefa.

11089 Moliti o hwetšane melaô ga mohumagadi,
mabapi le lefa. Ditaô mabapi le mohumagadi.
O wa bôna, monna wago o hwilê, a šile thoto.
Bjale mosadi a khone go tswala lešaka, go khôna
monna. A wa swanêla go bula lešaka kante le moledi.
O swanetše go botša yêna, yêna o ta re botša, re
tata re o kwa ge lebaka le dumêla. O the ke

925

K34/82

5271

wa šimêla moledi ka the nonwane. The nonwane
ke nyatšo. Monwana o monnyana wa theata, o bi-
tšwa the nonwane, ke ôna wa monwana o monnyana. A
še wa go tswara motha.

Temana ya 7: Thokišo ya moja-lefa tulong ya

gwe.

11090 "Thapi khoṭella boraga, meti a pjele o wa
bōna?" "Thinyi thinyi e a thinyetša, agi agi
e a e kagêla?" Nto e kholo e dumala boja-lefa
ka baka la mekhwa ya yōna. Ka baka le we,
a gona mo we a swanetšego go'lela gōna, ka
gobane ke yēna yo we a divilego gore meti a
pje. Moepolai a'lelwe ke molala o e polaike ka
nozi. Molala ke moloi. Le motha a thinya, o go-
pola gore o thinye^{tša} yo mongwe, khamthe yēna o
wa the thinyetša. Ka baka le we, o ṭa gobo-
ga wa ba bjale ka the dibêlō. Molato ke wa-
go ka baka la gore o ilē wa šitwa go e ka-
ga.

11091 Nto kholo e dumala boja-lefa ka mabaka a:
Boloi. Mmago moja-lefa, o nyaka go balaya ^{monna wegwe} papagwe,
ka baka la go nyaka go šala a ija lefa le morwa
wa gwe. Le yēna moja-lefa ~~ka~~ nozi, o nyaka

925

K34/82

5272

go bolaya papugwe. Go tēna magagong a papa-
gwe ka dintong tše dinnyana. Meveba le mantha
. Khano ya medirō. Go e pōna ka noši gore
ke nna moja-lefa. Ngwana a ba mmone ka teelo.
Ngwana o wa aana dikhona.

11092 Hot Nto e kholo a ya swanêla go kokobetswa.
Basadi a ba ile go tala, mosadi nka o thii fêla. Ke
yēna wa nto e kholo. Ke yēna ya mogolo ka ba-
ka la gore tšatsi le we a ilego a tēna ka khoro
ya bogadi, mollō ka moka ya malapa e a timiwa.
Go tuka wa ka lapeng la gwe. Ka moka basadi
ba motē, ba swanetsē go tšeya mollō ka gona.
Ke yōna tšhupō ya gore ke mmago bona. Ka
-ntē le mekhwa, a swanêla go kokobetswa. A
go khathalege le ge a tha ntšha monna thakeng,
monna ke wa gwe ka baka la gore ke motswala
wa gwe. Letsatsi le monna a hwaago, o ta tšwa
a le ka ntong ya gwe ge ba mo iša mabiteng.

11093 Boloi. Re khōna go bopa diolwana, tša ka
peelong ga diolwana a di tebe ke motho. Motho o
gopolêla yo mongwe gore a hwe. Mogopolo o we mo-
be, o we, o tšwa o le kae. Mōya o thagisa ke
leonya. Mo a ka hwa, lefa ka moka ke laka.
Ge lefa nka šala ke le ~~pa~~ morwa wa ka, go

925

K34/82

5273

ta ba mo go bote ka baka la gore basadi ba bangwe
 ba ka the ke ba hwetsana thelo. The we ba swane-
 tšego go the hwetsana, ke moabê wa mokhomo e
 thabilewê goba e diyo hwa. Mo e rekisitšwê ba ka
 the ke ba o hwetsana ke taja le morwa waka.
 Ge go ka hwetswa gore o nyaka go bolaya manna,
 o ntšhiwa ka khoro. Ke gōna a tswelê lefa.

11094 Go tēna ga moja-lefa diphateng tša papagwe.
 Diphateng go bolwabolwa ka magogo. Ge moja-lefa
 a ka tēna diphateng tša papagwe, ke maroga a
 magolo kudu. Ke tēla e nngwe ya go nyaka go
 bolaya papagwe. Koša e biniwa ka dinoka. Moja-
 lefa ke yo moswa, o tha khōna go bina koša ya ba-
 nna le basadi. Bjale mosadi yo we a ilega a alla
 moja-lefa diphate tša mokhalabje, a ka dira gore
 a bolae monna wa gwe. Ge a ka boniwa, o ta ti-
 miwa mathatse. Mosadi yo we le ka gare ga motse
 o wa rakiwa gammōgō le yēna morwa yola a
 diraga bothōla naē.

11095 Mereba. Ngwana wa mereba, o lathagēla
 ke mathatse. Mereba e na le mangunōngunō. Go
 ngunanguna ke tšhupō ya gore o wa gana. Ka
 baka le we, a khodišī gore o ta ya a fiṭha
 mo we ba mo romago. ~~Mereba~~ o swanetše go

925

5274

K34/82

ma gomisa. O ta roma yo mangwe; yena a di-
yore, rago ka nte le go ngunanguna. Peelo ya moru-
mi e ta thaba ka gobane o taya a fitsha. Ngwa-
na wa mereba o ja mereba. Ge e le ngwana wa kho-
ši; o ta dumala melaô le manaka a pula a ka
the ke a šupiwa. Ka baka le we a ka the ke a
khôna go tswara naga.

11096 Go ragana le lentha. Ma re hwetsana the-
ema the: "Mošemanyana mo raga mogolo, theše-
go o loga thwaelo?" Thwaelo ke go the fêlê. The
tswana le the: "Yo monnyana a bolae twaebe-
la yo mogolo a le gona?" Twebela ke pela e kholo.
Pela e we e ta mmolla mageteng. Lentha le êta
ke lentšu le pele: Aše, ke moka o letsu lentha.
Ngwana wa mohuta o we, o šetše a tene diphateng
tša ba bagolo ka baka le we a tha ba bôna. Ke
moka a ta loga thwaelo.

11097 Khano ya go šoma medirô. Taba e, le yone
e thale madimabe gôdimu ga ngwana wa moja-lefa
ka baka la gore o ta feta ke tša gwe. Melaô a ka
the ke a e hwetsana. "Toga toga e toga khale,
ge e modiši wa khomo o toga nayô šakeng." Ngwa-
na mo a šetše a bonetše ba bagolo a tha ba
bôna. Ge ba mo šupa medirô; o pheta molale.

925

K34/82

5275

Ke manna o gudilê a tha laiwa ka thupa. Ngwana wa wa mothankana ke nôga. Wa mo tiya, o go pja-ta thôgô ka letapa. Ngwana o laiwa a tha leka-netšê. Moputso wa gwe ke madimabe.

11098 Ngwana wa go tšwa a welwe ka mothipô. Palabolo e re, ngwana o aana dikhomo. Ke nnete ngwana o aana dikhomo. Peelo ya papago ngwana yôna e swanetšê go inama ge e bôna ngwana. Ka baka le we mathatse a ka the ke a bagona gôdimu ga gwe. Ngwana yo we a ka noba moja-lefa fêla ka kano ya dikhomo. Khoši ke the taela. Molato o tšwa kae. Molato ke madi e šele. Ka baka le we, mothušo wa gwe, a wa tšwa o le bogadi ka gobane ba diyo tšwa ba rwele. Maboloi ka moka ga ôna a ka the ke a šupiwa. Moja-lefa wa mohuta o we, o bitšwa motšetšebala. Ke mokhwa o we ba re go khoši ke the taela.

11099 Bogōši ke pula. Manaka a pula a welwe gôdimu. Papaga moja-lefa o swanetšê go laya morwa le go mo šupa ka mokhwa o we a swanetšego go a šumiša ka gona. Bjale mo a tha laiwa, a ka the ke a khôna go a šumiša. Ngwana o wetšê dikomeng, a re di-koma ke tšê šu. Bjale ka morena Makhwapeng. Moratho a ka golêla mo-

925

K34/82

5276

golo ka baka la go ratiwa ke papagwe. Ka gobane o t̄a mo šupa dilo ka moka. moja-lefa wa khoši o swanetše go neša pula. Ke yêna yo we e le-go khoši ka gobane o lailwe.

11100 A ke mogolo ke mokokompa, ke mogolo moja tša uta. Ke lešabaro le ôpêla kôma, bagolo ba t̄ha e opele. Ke ngwana wa go laiwa. Ge re boêla morago, re hwetsšana gore ke Mothabe. Bagolo ba ilê ba dumala boja-lefa ka baka la go t̄he laiwê. Moratho o ilê a dula tulong ya boja-lefa ka baka la go laiwa. Pula, pula, ke moka pula yana. Ke moka a feta le mothe-la wa t̄shipa ya gwe. Ngwana o uana dikho-ma fêla empa madi ke a morolo. Morolo mo tšwa ka difate, a tielwe moropa.

11101 ⁶⁶ The pipimpi re apa khromêla, ^{khuta} ~~khuta~~ marama re hwa nayô.⁹⁹ Khromêla ke taba e e t̄biwago ke mang le mang. Khuta-marama ke taba ya t̄hephiri. Thepipimpi t̄he t̄eba ke yêna mong tswaledi. Tswaledi ke tša peelong, le leme le molomo a di khone go di bolabola. Ke mang yo we a ka bolayago motho, a t̄he pola. Taba e e bolwabolwa ka mabapi le moja-lefa wa go tšwa ba rwele, mo mmagwe a e t̄a bogadi.

925

K34/82

5277

Ge go khonêga, ngwana wa mohuta o we, o wa bolaiwa. O bolaiwa ka mokhwa wa boloi. Mmagogo ngwana a swanêla go di teba gore ngwana o di-ya bolaiwa. Ba dira ka mokhwa o we ka ba-ka la gore ba re ngwana o waana dikhomo. Ke thona the pipimpi khuta-marama re hwa nayô. Marama ke dikana. Ge o mumilê meti ka ~~di~~ legano, dikana di a kokomoga.

11102 Go epôna ka nôri gore ke nna moja-lefa. Ngwana a swanêla go teba boêmô bja gwe. Le ge a okwa ba bolabala ka gore ke yêna gwaše. Gwaše ke gore khôsi. Lentšû le we le šumišwa ka mphathong fêla. Ba bundi ka moka ba bolaya peebe, ba swanetše go ntšha le thakovi la yôna ba le fê gwaše. Ge go lamiwa ngwaga o moswa, ke yêna yo we a swanetše go loma pele bulata ba šale ba latêla. Ke tšhupô ya gore ~~ke~~ yêna moja-lefa. Bjale a swanêla go the teba ka buka la gore u ka ba le mola-la.

11103 Molala wa ngwana o ladisâ ke boekhudisô. Moekhudisô o wa kokobatšwa. Moenyatšô o wa godišwa. Ngwana o e khudisâ ka baka lang. O e khudisâ ka go the pôna gore ke nna moja-

925

K34/82

5278

lefa. Ka baka le we, o swanetše go ba le molala. O ta feta le molala wa gwe. Moekokobetsi o ta godišwa.

11104 Khudugô ya mmagô moja-lefa ka gare ga mote. "Pinyana ge e re ping, e kwile ping e kholo?" Papago ngwana a ka the ke a botša moja-lefa boêmô bja gwe. Go mmotša ga gwe ke go mo roma. Mo a bôna gore o wa romêga, ke gona a ta go fêla a motša melaô. Motho wa go phula khudu ka mpeng, ke moradi. Ke yêna yo we a khônago go botša morwa boêmô bja gwe. Monna mo a bôna ngwana a na le molala, ke moka o ta thôma go fapana le mmagwe. Nna ke thoiwile, ke bile ke a vakiwa. Ke moka o ta phavella monna tše we a the šigo a ka a di bolabola. Ke ditopô ka moragô ke taba.

11105 "Tsä éta ke namagadi pele, goya lewa ke ga tšona. Ka moragô ga ditopô ke moka morwa le mmagwe ba tšwa ka moteng. Dipôô a di be pedi ka šakeng, e nngwe e swanetše go vaba lešaka. Morwa o na le molala ka baka la mantšu a mmagwe. O ya khônago šikinyetša papagwe the-faka. Ke thagole-

925

K34/82 5279

tše leokana, la re go gola la nthaba. Mmago
moja-lefa o ta ba le malala - mabe a go nya-
ka go tšwa ka gare ga mote. Morwa o e ke-
la mmagwe, ka baka le we monna a ka šitwa
go bu thibêla. Thôgô ke tšemo e a thagolêlwa.

11106 Mo ba tha boelego ke teng, maruping ba
ba boêla. Ge ditopô di ka ba gona, magareng -
a monna le mosadi, baloi ba tšena ka gare. Ke
gare yo mongwe wa bona, o swanetše go hwa.
Ga-ntši ke monna yo we a swanetšego go
hwa. Ka morago ga mo monna a hwile, o ta
nyaka go boya maruping. Go boya a ka no bo-
ya fêla morwa wa gwe a ka the ke a ba
moja-lefa.

11107 O dumetše melaô le dituelô ka baka la
molalawa gwe. Mohu o tšwile a le ka ntong
ya manye ge ba mo iša mabiteng. Bandi ba
lehu ba swanetše go lla ba ditsi lapeng la
many. Melaô e šetše ka ntong ya many. Di-
putsiso di nyaretšwa ke gare mosadi wa nto
e kholo o tšwile ka maforo. Melaô le dituelô
ka moka di swanetše go ba ka ntong e
we mohu a ilego a tšwa a le ka ga yôna.
Nto e we ke e e latelago nto kholo.

11108. Mphôphô o ta ba gona ka letsatsi la thobosho. Tshwene ntsogo e tiela ga gabô yôna. Gapê mosadi wa nto e kholo o buile ka gare ga mote. Mohu mo a e hwa o šiya taêlo. Lehono mohumagadi o buile ka gare ga mote, anyaka tulâ ya gwe. Batswadi ba mosadi le bona ba gona ba nyaka go kwa gore ngwana wa bona o ta êma kae. Lentšû la mohu a le nyatsiwi. Ka buka le we, re swanetsê go šala lentšû la mohu moragô. Ka goziale mo we, nto e we mohu a silego melao ka ga yôna, ke yôna e we e swanetsêgo go dula tulong ya buja-lefa. Batswadi ba mosadi wa nto e kholo, ba ture ke moredi wa mang yo we a ka fetago moredi wa rena. Ke moka ke taba.

11109 Bogôši a ba llele, bo a tswallwa. Ngwana wa molata a ka ba khoši bjung, ngwana wa khoro a dutšî a le gona. Ba we ba swanetsêgo go bu le maata mo mphophong ke baratho ba khoši gammôgô le khadi. Mosadi wa nto e kholo, o ilê a dira phôšô ya go tšwa ka gare ga mote. Lehono o nyaka go šala a šanka le mote ka gobane o bolatile

925

K34/82

5281

thegodi. Ga gona mokhwa a mangwe, ba swa-
-netše go dira diripa tše pedi. Ba bangwe ba
ta šala lentšu la mohu moragô. Ba bangwe
ba ta šala lentšu la ngwana wa khoro. Difaka
di a šikinyega, batho ba palakana. Bana ba khōsi
re loba ka moka, yo we a ta go dula bogōši a
re mothebe. Goriale ke matšwa-gutši.

11110 Ge re boela morago, re hwetšana ditaba tša
Mašumu le Mothabe. Mang le mang a be a tše-
ba gore moja-lefa ke Mašumu. Mašumu o
ilê a kokobatšwa ka baka la gore a ka a la-
êlwa. Ditaêlô le melaô ka moka di ilê tša
fiwa mothabe. Mothabe o ilê a tšeya thefo-
ka ka baka la ditaêlô. Go ilê gwa ba ka
mokhwa o we mohu a ilego a siya tuêlô ya
gwe. Mašumu o napile a ba molata.

11111 Mōlaudišī yō The^{tau} goba mokwapê ngwana
makwale. O ilê a tšwela pele le go laudišā di-
taba tša buja-lefa bja mošate wa Banareng
ba ga Mathō. O tswaletšwe mo nageng ya ga
mathō. Mphathō wa gwe ke Madima. Go ilê go
bolla makwa ka moragô gwa bolla bona. O tswa-
letšwe Thegorwana. Leina la papagwe mabe-
beng. A be a dula khauysi le khoro ya mošata,

925

K34/82

5282

ka baka la medivō ya gwe. Le bona ba be ba
tha nyake a togēla khole. Ba bina tou.

11112 The reto tha makhale. Ke marakabele a dibata,
wa phiri ya go tšeya mija bathole. Bošego ke thama-
ga, mothegare ke Thothobela. Leina la papa ke ma-
bebeng makhale, tšhakha ya mathō a mahubedu.
Ke yēna mmamathuntšha modiya mo diya lerole,
mothinyi wa mēte ya batho. A be a na le diphe-
ko tše dikholo. Dikhomo o di bōna o le kholē, wa
batamēla ke mafika. Modiši wa dikhomo o fe-
toga theolwana. Methe ya basadi e o kwala go the-
ta, wa batamēla ke digwēgwē. Mapono a be a tha
tene ka khoro ya gwe.

11113 Matshangwane o ilē a tswala Malobane. Malobane
a tswala Tima-mogolo. Basadi ba gwe: Mothago
ngwana Maake. Kōmana e ilē ya phulēga tšatšile
a tēnago ka khoro. Ke tšhupō ya gore o na le mpa.
O ilē a bēlēga ngwana wa mothankana, leina
Thesego. The bula-nto madisego ngwana maake. O
tlo dula le-gatong la mothago ka baka la gore o
thintše e thale kharebe. Morwa wa Madisego Maseka-
ne goba ~~Ma~~ Rakho lekhwana. Lefaladi wa nto ya boraro.
Ke ngwana moagi, moredi Mamatimē. Wa nto ya
bonē Ngwana-Khari ngwana Mohale. Bana ba gwe

925

K34/82

5283

∴ mokhobedi, Lepono, matshuhu le mpjafê. Wa n̄to ya bothano mokhuzane ngwana Nkwane. Bana ∴ Ngwana-makhutšwi, mogofugoba Ratala, mokhopo, le mothago. Ba le bona e thale basadi ba gwe ∴ Mama-bôgô, mponyane le mmapudi. Ka moka ga bona basadi ba phetha menwana-mmedi.

11114 Mosadi wa the tina-mollô ke mang. Mothago ke yêna the tina-mollô. Ke yêna yo we a swa-netšego go bêtšega moja-lefa. Thešego o ilê a šitwa go dula the poneng tha bôja-lefa ka baka la gore ke Thaba. N̄to e kholo go ilê gwa ba ya madišego yo we ba mmitšago the-bula-nto ya mogolo wa gwe. Bave o bula-nto fêla ka baka la gore o ilê a ba le mpa a thale ga gabô. Masekane o ilê a ba moja-lefa. Masekane ke yêna Tina-Ra-kholokwana, mafellô.

11115 Masekane (Rakholokwana) basadi ba gwe ∴ Mokwapê goba mmantepa ke ngwana Thobetsane. Bana ∴ Thekhoro, mantšopi le Ngwana-makhutšwi. Wa n̄to ya bo bedi Thekologoba Thegwapa ngwana Mohale. Bana ∴ mabekane, mamoveka le Thekororo goba Thekhalabjana. Wa n̄to ya boraro mantšane ngwana magaoga. Ke yêna mosadi wa le tswara thoka.

11116 Diose ^{Moagi} ~~mohale~~ o ilê a fets'a bana ba nto e kholo. Thekhoro o ilê a bolaiwa a le makhoheng a bereka. Ba ilê ba mo latella, ba mo fa kofi. Ka moragô ga mo a nwele, a napa a huduga, a wêla fathe, ya ba ke moka o hwile. Mantsopi le yêna o ilê a loiwa. Ba ilê ba le ka go mo tšhabiša, ba mo tšhabišetša ga makholo wa gwe ga Thobetsane. Ka tsatsi le le ngwe, o ilê o bôna batswadi, ke moka ba mo loya. Mantsopi o wa babja, ka moragonyana bare o hwile. Ke modirô wa Diose, o nyaka gore moja-lefa e be motagolo wa gwe Thekhalabjana. Go ilê gwa ba bjale ka gobane lapa le lego- lo le ilê la šabela. Go šabela ke gore go hwa ka moka.

11117 Mphôphô o ilê wa ba gona ka letšatsi la thabô. Ba bangwe ba ilê bare moja-lefa ke Mantsana ka gobane mohu o mo laetše. Ba ga mohale le ba bangwe, ba ilê bare, moja-lefa ke sekororo. Ke moka ke mpherepere. Ba ilê ba xupa sekororo go ba moja-lefa. Thevipa the thentsi the ilê the êma le Mantsana. Mantsana ke yêna yo we a tswerego manaka a pula. Ba ga mothabe le bona ba ilê ba êma ka le thakoring la mantša

925

K34/82 5285

-na. Ke mosadi, o tile ka dikhomo. Batho ba nyaka go mo gudisa bjale ka ge a laetswe. Ba ilê ba re ba nyaka go mmolaya, a diya ba sita. Mafello o ilê a tšhabela ka naging ya gešu. Mpefane o ilê a mo amogela. Go toga mo we a ya a dula lepatši le thetšhaba tha gwe. Mafello a taba.

11118 Thekhalabjana o ilê a dudiswa gôdimu ga kômana le Nkherethene ngwana Mangene. mosadi wa gwe wa ntō e kholo Mota-lekhomo. Ke yēna yo we a swanetšego go tswala moja-lefa. Wa ntō ya bo bēdi Ngwana-Maseokoma. morwa wa gwe Makhwateng. Wa ntō ya bo tšero Mamokhura ngwana Thetšhubé. O ilê a bolaya ke pēlēgō. Ngwana le yēna a latela mmagwe. Moja-lefa ke motogolo wa ga Mangene.

11119 Moswa o lwela ke ba ga malome wa gwe. Ge re boela moragō re hwetsana Mantšana e le mosadi yo mogolo wa Masekane. Morwa Thekhorro goba maditšomporo. Ke yena moja-lefa. Bjale Khwadiya-mote o ilê a mmolaya. A dirēla gore moja-lefa e be motogolo wa gwe. Ke ga go le, o ilê a šiya mosadi wa gwe a na le morwa yo Maphampha. Bogōši bo ya tšefa. Mantšana o ilê

925

K34/82

5286

a laêla ke morwa Masekane, gore dilo ka moka a di fê morwa Mapamopamo. Mapamopamo ke ngwana Sodi. Ke yêna moradi wa Thekhoru wa go montšhe thakeng. Ke wa mathômô le mafellô. Morwa wa gwe maphampha. Ke yêna moja-lefa wa khara ya Banareng ba ga mathô.

11120 Mapotene a be a tšhabiwa ke batho kudu ka baka la boloi bja gwe. Mapotene yo we ke wa ga mangene. O ilê a goga motogolo wa gwe Sekororo le Khaitsedi ya gwe Nkherethene a ba beya gôdimu ga kômana. Ba ga malome a maphampha a ba ka ba nyarêla. Mantšana le yêna o ilê a e pukêla. Moja-lefa o ilê a šala nyanyaneng. Bj Buja-lefa bja feta le Thekhalabjana. Mapotene a be a loyana-kudu.

11121 Sekororo a be a swanetšê god dula gôdimu ga kômana le mota-lekhomo ngwana Mohale ka gobane ke moradi wa gwe wa pele. Ditaba tša morwa maditšomporo re di fitilê ka baka la gore o kokobašitšwe. Morwa wa mota-lekhomo mosisile. Ke yêna yo we a go ba a swanetšê go ba moja-lefa ka gobane ke ngwana wa moradi wa gwe wa pele. Ba ga mohale ba ilê ba khôna go bolaya Thekhoru ba gopotšê gore motogolo

925

K34/82

5287

wa bana mosisile o ta ba moja-lefa. Ba ilê ba khô-
na go beya sekororo. Mota-lekhomo e be e le motswa-
la wa sekororo. Le ga go le bjale mapotene o ilê
a phaisa, bogosi ya ba bja motogolo wa ga mangene
yo we e lego matshangwane. Ke yêna yo we a du-
tšigo the-poneng tha bja-lefa.

11122 Moja-lefa o tswala ke nto e kholo. Bogosi bo tswa
-la ke ngwana mang. Bogosi bja ba ga mathô, bo
tswala ke ngwana maake. Tima-mogolo o ilê a
thepele molaong. Le ge mothago a ilê a sitwa go
tswala khosi ka baka la go tšwa a imilê. Fêla
ba ilê ba tšeya madišego ngwana maake. O ilê a
tswala moja-lefa yo we ya go ba e le masekane.
Keina la dikwêro Ratholokwane. Ke lona le we
le ilego la gola kudu.

11123 Diose ke motogolo wa Tima-mogolo. Dios e
ke wa ga moagi. Motogolo wa Dios e be e le
Khwadiya-mote. Ke wa ga mohale. Lefaladi ke
ngwana ~~mohale~~ ^{moagi}. Ngwana-khari ke ngwana mohale.
Diose le Khwadiya-mote ke motogolo, malome. The-
khoro ke morwa masekane. Thekhoro ke mo-togo-
lo wa ga Thobetsane. Banna ba ba bedi ba:
Diose le Khwadiya-mote ke bona ba we ba ilego
ba lomeletša khoro ya ga mathô, ba nyaka gore

925

K34/82

5288

bagozi bo wele ka malapeng a batogolo ba bona. Hefaladi o ilê a ba le ngwana wa ngwanenyana fêla leina la gwe Mamatimê. Ke motogolo wa Diose. Ngwana-khari bana: makhobedi, Lepona, mathuhu le mpjaje. Ke ba-togolo ba ga mohale.

11124 Le huile la ga maake khorong ya ba ga mathô. Le bolaiile ke yêna Diose le Khwadiya-mote. Khoro e be go swanetše go gudišwa ya ngwana Thobetsane. Ka gobane ya ga maake e ilê go-hwa, masekane a ya a tšeya man mantepa ngwana Thobetsane. O ilê a bêtêga bana ba thekhoru le mantsope. Le bona ba ilê ba bolaiwa ke bona ba nna ba la ba bedi. Bjale dipelo tša diphivi tše pedi di ilê tša thaba, ka gobane sekororo o ilê a dula tulong ya buja-lefa. Sekororo ke motogolo wa ga Mohale.

11125 Tha goja ngwaneno, ka moswana tha o kwa budutu the ju wena. Mapotene o ilê a gudišwa nto ya khaitšedi ya gwe. Ka go nametša Mkherethene gōdimu ga komana. Ka goiale mo we ke gore ke yêna mosadi wa nto e kholo. Khwadiya-mote le mota-lekhomo ba tsoga. Ge e le maila-koko a menugile. Mota-lekhomo ke mosadi wa thekororo yo mogolo. O ilê a loya

925

K34/82 5289

Thekororo. Ba ilê ba ya dingake^{ng} ba šiya molwe-
tši a tha rita. Ditaola di ilê. tša tiya yêna
ngwana mohale. Ba goma ba boêla, tša goma
tša tiya yêna. Bjale ba khodilwê gore o bolailê
ke mosadi wa gwe ka baka la go nametša Nkhere-
thene gôdimu ga komana bakeng tha gwe.

11126 Thegwapa o ilê a nyaka go bolaya Khwadiya-
mete ka phate. Polabolo ya gwe, ke ya gore nka
baka lang a mpolaêla ngwana, a mmôna e no ba
ngwana ka o thii. Mjja ya ja ngwe a e none.
O ilê a kitima le banna. Polabolo ya gwe e le ya
gore ntidišeng. Ba ilê ba lathêla tša bana diphe-
ko. Khwadiya-mote o ilê a latêla motogolo wa
gwe Thekororo.

11127 Matshangwane ke yêna moja-lefa. O wa
bôna ke motogolo wa ga mangena. Khoro ya
ga Thobetsane e hwilê. Khoro ya ga Mohale e
hwilê. Diase o hwilê pele ga Khwadiya-mote.
Dipolabolo tše tša moja-lefa, di ilê tša bolwa-
bolwa ka letšatši la thobošo. Go ilê gwa nyaka
go ba mpherefere. Ba ga mohale ba ilê bare
moja-lefa ke mosisile ka baka la gore mmagwe
o tile ga rakhadi wa gwe. Banna ba bangwe
gammôgô le Thegwapa ba ilê ba gana. Ka ba-

925

K34/82

5290

ka la gore ke yêna yo we a bolailogo monna. Ba
ga Sodi bare le a tswenya ba makhutšwi, Madi-
tšamporo o šile ngwana yo we leina la gwe e lego
Maphampha. Ke yêna moja-lefa wa Khoro e, Buntai
bja batho ba ilê ba dumellana le tuba e we.

11128 Maphampha o ilê ke nyaka pula. Banna ba ilê
ba bolabola le mantšana mabapi le moja-lefa. O ilê
a re mo le ka beya Maphampha go lukile, ka gobane
le mohu o ilê a mpošša yêna, moššile le yêna o
fathilê a gwe marumu. Ba ga mangene le bona
ba lwêla motogolo wa bona. Dituba di ilê tša
ba tša ya molopeng. (Leysdorp.) Ba ilê mo ba
fitha, ba hwetsana mohu u ngwadisitšê Matshangwane
ne le mmaqwe. Banna ba ilê bare khoši ke ma-
phampha. Makhowa ba nyaka go kwa tša ka ganong
ga gwe. O ilê a re, ke nyaka pula. Bare the-
pela e nyakêla. Moja-lefa ke Matshangwane.
Ba ilê ba boya ba gôya modutsa.

11129 Moja-lefa e thale yo mannyana. Ke mang yo
we a swanetsêgo go ba moledi wa moja-lefa. Ba ilê ba
šupa morwa wa Ngwana-Khari go ba moledi. Leina la
moledi Lepono. Ke motogolo wa ga mohale. Ba ilê ba
meya go ba moledi wa Matshangwane ka baka la gore
dipôš tšê la pedi di hwilê. Ba ilê ba botša Komosa

925

K34/82

5291

mokhwa wa batho ba ba ga mohale. Moledi yo ke motogo-
lo wa ga mohale. Komorasa o ilê a mmotša gore wa
the ke wa mmolaya. Wa mmolaya le wena o ta bolaiwa.
O ilê a molêla ga bote go fithêla a gola.

11130 Matshangwane o dutš^v the poneng the buja-lefa.
Re ta re ke dipitsi ma re bōna mabala. Mohu
Thekhalubjana o ilê a šiya a nyetš^e mosadi khorong
ya ga Thobetsane. Matshangwane o itê a tš^o mmeke.
Leina la gwe ke Khudu. Ke yêna mohumagadi yo
mogolo. Ga go tibiwi ga bote gore ngwana wa
gwe e ta ba yêna moja-lefa. Ke mokhwa o we
go bolwabolwago ka mabala a dipitsi ka gobane khorong
ya makhutš^viri mong moja-lefa a ke a dula tulong ya
gwe. Khoši e na ntswa e, e na le basadi ba bararo.
Ngwana-madike ke Ngwana-matou. ~~Mafello a ditaba~~
~~tša Makhutš^viri~~

11131 ~~The~~ thunya (Nkumiseng) the ilê the gôlopa
khorong ya Bananeng. Monna yo mantšwebele
o ilê a tšhellwa mojana bjaleng. Ke ba khoro
ya ga moagi. Ba ga mohale ba lwêla gore hepo-
no a nape a dula theponeng the buja-lefa ka
gobane ke ngwana wa morena mohu Tima-mogolo.
Ba ga moagi le bona ba eme le ba ga mohale.
Diose le Khwadiya-mote re re ba hwilê khanthe

925

K34/82

5292

ba tha phela. Mantšwebele o ilê a fiwa the thare ka baka la gore lentšu la mohu a le nya-tšwe. Ka baka le we, a la swanêla go bolaya moja-lefa. Le molopeng yo ngwadilwe Matshangwane.

11132 Ba ga moagi le ba ga mohale ba ilê ba katiwa ke ditaba. Ngwana wa khoši a lele yo mongwe. Mo la ba the^{ke} ba thalōšetša Komosasa mokhwa wa Khoroya gabō, matshangwane nka be ba bolatile. Ba ilê ba tšhaba lentšu la Komosasa. Aōši The thare tha moši ke go togêla. Matshangwane o ilê a tšhaba theduma, a dula mošunana. Lepono o ilê a šala a gōta theduma. The thunya e be the tēla go bolaya moagi wa legore e lego Mantšwebele. Ge la ya the be ditšhoši tše dikhwebedu nwa nka be e ilê ya lwewa. Ka baka la gore motogolo wa ga mangene e šu a ke a e ba moja-lefa, mafellō.

11133 Ba ga malome wa dikhōši. Khogo-tswadi ya dikhōši e thii fēla. Ke yōna e we e swanetšego go go-tswala mosadi wa thetima-mollō. The tima-mollō ke thōna the we the tswanetšego go tswala moja-lefa. Khorong ya gešu ya ga mothabê khogo-tswadi ke Pōpēla. Ke yēna a tswalago the

tima-molló. Thona the tswala moja-lefa. Ga gone khora e ngwe e ka tswalago khoši ka nte le ngwana Pôpêla. Le ge nto e kholo e ka dumala ngwana, ba swanetše go tšeya yo mongwe gone khorong ya ga Pôpêla. Teng ga malokwa ga go swane, mothamo-ng o ta ta a ba le thari.

11134 Molomô o šupa yo mogolo. Ngwaga o mongwe le o mongwe o wa lumiwa. Bana ka moka ba swanetše go loma mo we lebiteng le ba dulago ba loma go lona. Ba ya le khadi e kholo. Ke yôna e we yo begaga bahu mongwaga o moswa. Ba du-la ka go latelana ga bona, ba dikuluša lebita. Khadi e tswere bjala bja ditheba ka legapana. O ta bumuma a bo tswela gôdimu ga lebita. Ke moka a thôma go ba bega. Moja-lefa o ta thôma ka gonwa, ke moka a šielâ molata wa gwe. Yola ~~ke~~ yêna o šielâ molata wa gwe. Ke moka ba fo dira bjale go fithêla ba felêla.

11135 Badimu lalang. Ka moka ga bona ba kwa-tamile ka dikhuru fathe. Ba iša matsago a bona gôdimu ga lebita. Khadi e kakola phafa e la ya bjala, o wa ba tšêlla, ba thepa ka bjona. Ba butšwa ke khadi. Le kare, badimu lalang. Ke moka bare, badimu lalang badimu lalang.

go fithêla ge bjala bo fêla. Maruruu maebana
mašala fathe matekere. Kamoka ga bona ba ê-
ma. Khadi e ribêga phafana ya bjala-gôdimu ga
lebita. Go fedile ba palakana ba ya magae a
bona.

11136 Yo monnyana a ka theke, a lomêla yo mogo-
lo lerotê pele. Molomô ke tšhupô e kholo ya go
šupa yo mogolo yo we e lego moja-lefa. Pele go
swanetsê go fiwa badimu. Ka moragô ga mo ba-
dimu ba bigilwê ngwaga o moswa, bjale go-ja
moja-lefa. Balata ba šala ka moragô. Le
go tšeya mosadi, mogolo a swanetsê go tšeya
mosadi pele. Morutho o ta šala a tšeya ka
moragô. Le gona o kwa bare, di a iila mo-
rutho a lomele mogolo lerotê pele.

11137 Thephiri tha go šupa moja-lefa. Tswala banneng
a e fanelwe. Ke gore ge taba e ka le šita, le swa-
netsê go iša banneng. Le ga e na le marara-nkodi
bona ba ta e rarolla. Fêla ditaba tša mote, di
teba ke bona beng ba mote. Motho o šele o di te-
ba ka go anêgêla ke yo mongwe wa mote o we. Go
no ba bjale ka ditaba tša moja-lefa yo we a swa-
netsêgo go dula tulong ya borena. Ke bona ba
boreneng ba we ba swanetsêgo go dula thopeng ya

925

K34/82

5295

go rera ka moja-lefa. Matsiwa-gutsi ba ta bona mo ba šupiwa mong wa bona. Bona a ba na mantšu a we ba ka bolabolago. Lentšu la bona e no ba thobela. Matsiwa-gutsi e no ba batho fêla.

11138 Bana ba khōzi re loba ka moka ka gobane yo we e ta go go ba khōzi a re motē mo tebe. Ke batho fêla ba we ba go loba ka moka. Ke nnete a tibiwi ka baka la gore moratho o wa gudišwa. Mong yo we la go ba le mmōna gore ke yēna, a kokobatišwa. A gona makalo le go nyaka go tebe. Diteba ke bona ba mošute. Ka mathō a wa bona. Ka ditebe o wa kwa. Bona beng ka nōzi, o ta no bona ba tha kwane. Ba we ba tha kwanego le moja-lefa yo we moswa, o ta no bona ba šošopantšhetše diphata tša bona. Dipalabolo tša bona di ta no ya thoko. Re a palakana: Le bone gore bo mokete a ba di nyuke gore ngwanano yo la a be moja-lefa. Nna le ka ditebe ke kwile, ba ve a še yēna. Goriale ke batho fêla.

11139 Moja-lefa o swanetše go kwana le ba we ba êmago naê. Ge a ka ve ka moka ke tša ka, mapê o ta beta ke dikhalo. Ke gore ba ta mmolaya. Empa nto e kholo a e ke e kokobetswa ka nte le lebaka.

11140 Medirô ka moka e we e diriwago, badimu le bona ba swanetšê go e teba. Khoši e we ba e beilego, e swanetšê go teba gore e dutši gôdimu ga letshegô le lefišaga. Go fiša ga letshegô ke ge thepona the tha mo lebana. Ka baka la bothale bja ba malome wa gwe a dula theponeng tha borena. Badimu ba ka the ke ba êma nuê. Lefa ka moka le swanetšê go latêla mong wa lona. Le medirô ya gwe e ka the ke ya tšwela pele. mafello, ba ta mo ga-fêla manaba a na la ba go gena mo a dula theponeng tha borena. Ka morago o ta kwa ba re mape o bolaile ke dikhulo. Khanthe ge badimu ba dumêla, go buima go bitišwa dikhulo. Le medirô ya go o ta bona e tšwela pele.

11141 Khoši e ntswa e aparetša lefa ka moka la go šiya ke mohu. Nto e we ya go ba e dula ke mohu, e swanetšê go dula ke yêna. Thepona the a go ba a dula gôdimu ga thona, the dula ke yêna. Ke yêna pôo ya mote, o swanetšê go tsoša ka boswa. O ya bôna, ke yêna yo we a swanetšêgo go dula gôdimu ga komana. Ke yêna yo we a swanetšêgo go khôta manaka a dipula. Mo-

925

K34/82 5297

hu mo a t̄ha mo laêla, a ka t̄he ke a khôna go
 khote manaka a dipula. O t̄shaba gore a ka boya
 a rwele bolopê. Bolopê ke boame. Ke rafa nosi,
 motšhitšhi wa yôna wa khomoga wa nthakisa. Ke
 rwele boame ka mmele waka. Le yêna o swa-
 netše go gufa.

Temana ya 8: Mošata.

11142 Mote wa mošata. Ke mote o mo golo go feta
 mete ka moka ya mo nageng. Mote ke legova le we
 le ilego la dira ke monna wa ngaka. Ka gare ga
 ôna, go agiwa dintō. Le tšona di no bitsiwa mote
 ka gabane di ka gare ga mote. Mote o ka gola bja-
 ng le bjung, ye legova la ôna le le thii, e no ba
 mote. Khanthe ga go ka ba magora, e t̄a ba me-
 te. Re hwetšana dilo tše ka gare ga mote: maforo,
lešaka la dikhomo, ladipudi, dintō, dithiba, khoro,
mašala, diletese le dibjana.

11143 Butšwa bja khōsi ke molomo, maoto a khôbê ke
 meŋi. Khoro ya mošata e na le maforo u go betiwa.
 Dintheng tša ôna, gona le mehuta ka moka ya di-
 pôlôfôlô tša go betiwa le dinonyana ka mehuta ya
 tšona. Leforo la t̄ou le swanetše go feta maforo-
 ka moka, ke gore ke yôna khōsi ya maforo ka
 moka. Ka budikêla tšatšō khoro e agitwe ka merako

925

K34/82

5298

Merako ke thelo the go agiwa ka matapa. Khaufsi le merako ka theko ya bothaba-tšatši ba gotša mollô. Ke gona khorong ya banna. Dinto di ka bodikêla-tšatši. Lešaka la dikhomo le la dipudi di agilwê ka mafuri kholê-nyana le mote. Dithiba di ka mafuri a dinto. Mašala a-giwa Khaufsi le dithiba. Diletse le tšona di dirwa ka mafuri a dithiba.

11144 Modirô wa go aga mote wa mošata, o aga ke batho. Mošata tala ga e tene, go tšena lehu fêla. Bonyana morena a ba thoke. Bonyane jê. Lentšu le bonyana ke la dikwêro. Bona ba re tama khoši. Bjale ga gona le modirô, o wa ba šupa, ke moka ba šoma. Moputso wa bona ke tša goja. Basadi ba ta tšisa tša goja khorong. Ke moka baja tša goja. Go šibiwa ka nama. Ka morago ya mo we, ba kakolêla bjala ba anwa. Ge ba boêla magae a bona, ba boêla ba êra. Nna ke tšo nwa khošing yaka. Ke bona bonyana morena ba we ba thušago modirô ya mošata le bakhomana gammôgô le batseta.

11145 Mošata go a thodiwa melato. Ge lekhota le ka bôna yo mongwe phošô, a the ke a dumêla molato wa gwe. A no nganga ka nte le lebaka, o wa tšemiwa. Mothomong ba mo fa le tšepê, a ba a khola khoro. Ge khoro e le e boete, e the na bjang,

gona ba ka na mo fa modirô o mongwe. Mafellô o
 ta dikwa gare di a baba, a rumêla motho gare ke
 e pona molato. O swanetše go ntšha pudi ya
 go the temolla. Bjale o nyaka tša go lefa molato.

11146 Bogolo bja mote wa mošata. Dinto tša basadi
 di ba khoši. Tša baratho ba khoši. Barwa ba bona
 le bona ba na le tša bona. Ba we ba thešigo ba
 tšeya basadi le bona ba na le tša bona. Dikha-
 rebe le tšona di na le tša tšona. Batseta le bona
 bana le tša bona. Khoši ke motho wa go tšeya
 basadi ba bantši bjale mosadi yo mongwe le yo mo-
 ngwe o na le nto ya gwe. Tša ka gare ga mote
 di tšeba ke yena mong wa mote le bona ba we ba
 dulago ka gare ga mote. Ke khobotano ke ya mote,
 e le ôna wa mošata, o we a rego tšhikhidi wa re
 mafene.

11147 Re nyaka go bona mote wa mošata ka tšhupô.
 Khoši Thekwai. Mote wa gwe o be o le nokeng ya
 therobeng. Noka e be go nwewa therobeng le moru-
 la. Matsibugo a morula a go kha meti a be a le ma-
 bedi. A therobeng le ôna a le mabedi. Ka moka
 ga ôna a be a soma. Maina a basadi ba khoši:
Maphefo, Maphole, Ditšhila, mokhati, Maponye, Ma-
mpuru, Makhoši, Thobêla, madirê, mpjafê, masenkele

le Madimabe. Yêna morena ka noši, o na le lesome
la dintō le dintō tše pedi.

11148 Maina a baratho: Mokaile, Tšone, Thepalo le
Male openg. Le bona ba na le tša bona dintō. Ba-
sadi ba mokaile: Makhatako le mphesa. Ba Tšone go-
ba maboi: mapule. Wa Thepalo: moretha. Wa male-
openg: ~~Madimabe~~ Ngwana-mokhwatse. Motseta wa khoši
masete. Le yêna a be a dula ka gare ga motē wa
mošata. Yêna a be a na le basadi ba ba bedi.
maina a bona ke a: magabollē le mamohube. Popē-
la le yêna a be a dula ka gare ga motē wa
mošata basadi: mathageng le mathephoko. Bjale
dintō ka moka mo diphathagana le tša morena, re hwe-
tšuna masome a mabedi a nago le nto. Kanthe le
ditatendi. Thuri ya nthe e lla le mothegavē.

11149 Ntō e kholo e rwala tše dintši. mo re bolabola ka
khoro. Rkhoro e na le dibjana: Mogopo, dikhamêlō, me-
ropa, thefoka, lerumu, molamo le nkumesheng. Dilo
tše ka moka di dula ka lapeng la ntō e kholo. Ka moka
ke tša khoro. Papago tšona ka moka ke komana ka
gobane e lifilwe ke madi a motho. Mmeti wa koma-
na o bēta lehu la gwe. Go swanetšē go bēta motho
yo a dulago khole. Mo ba e tiya a theke a e kua.
Ge e le wa khaufsi, tšatsi le ba e tiyago ke mo-

925

K34/82 5301

ka o wa hwa. Dithapô tše tša ka gōdimu, a gona
 motho yo a ka di tšeyago, di lebane yēna moja-lefa.
 Le ye khoši e ka hwa ka bolwetši: bja go beufiša.
 Ge a diya thōma go tēna ke bolwetši: bja go beufiša
 ke moka ba mo ntšha ka moteng, ba yo mo agēla le-
 kuba ka mafuri. Maano bare basadi le banna ba
 moše ba ka mokhumiša. Ka nte le maano bolwetši a
 bo kwane le makhoma.

11150 Mošata ba tiya koma. Koma ya banna ke ya le-
 fokeng. Mašoboro le mathumaša ba swanetše go thu-
 ba khorong ya mošata. Ba šupa khoši gore ba gudi-
 le ba nyaka go bolla. Ba swanetše go šupiwa modi-
 rô wa go aga nto. Ba swanetše go e aga, go šupa
 gore ke nnete ke banna. Ka morago ya mo we ke
 moka o wa ba ntšha. Medirô ya bona mo ba le moroto-
 ng ke go ripa diphate tša dintō le go loya dišego le
 go tsoma. Medirô e we ka moka ba šomēla khoši.

11151 Koma ya basadi e bolla ka gae. Basadi a ba
 khone go aga dintō ka baka le we koma ya bona
 a ya swanēla go bolla thageng ka baka la gore ba-
 nna ba ka bolaya ke pefō. Ba noya ba dula
 lefokeng beke goba di beke tše pedi, ke moka ba
 boya ka gae. Bo papago bale ba swanetše go ba
 agēla dintwana tša bona ~~ka~~ moteng wa mošata.

925

5309

K34/82

Motswadi yo mongwe le yo mongwe, o khetša lapa le we moredi wa gwe a swanelšego go dula ga lona. Dintwana tse we di agiwa khaufsi le lapa le we ba dulago go lona.

11152 Medirō ya bale. Bona medirō ya bona ke e:—
 ʒolema mašemo a basadi ba khoši le a baratho ba khoši gommōgō le a batseta. Le modirō wa go thagola mašemo e thale wa bona. Go roba go tsa sala go roba beng ba mašemo bona ba alugilē. Bona ba roba tšhemo mabêlê a tšhemo ya khoši le ya mohumagadi. Ke moka go bona go fedile. Dintwana tše la ba go ba ba dula go tšona, ke moka di ana basadi ba mošate. Le tšona ke moka di gudisitšê moše wa mošate.

11153 Modiši wa moše e be e le tswêlê. Lentšū le tswêlê le šupa rena ba ga mothabê. Ka buntši botswêlê. Bjule ke mung yo we a ka teba go gore tswêlê ba bolang. Buntši bja batho ba gopola gore ke rena ba ga mothabê. Aowa, a go bjule, tswêlê ke leina la tšhwene. Tšhwene e we ke lešele. Lešele ke gore manōši. E thepela e nōši ka gobane e tšwele mo thapeng. Bjule yōna e be e le thuri. A e khone go lebella motho maleba, e mo lebellêla ka le hwafeng. Ke

925

K34) 82

5303

gore e inamisa thôgô, ya emisa leoto la pele,
ya go lebella. Ge le ka lebana ka mathô e ya
go tholla. Ka morago o ta o kwa ba re mokete o
rwele ke phiri. Tswêlê e be e le modiši wa mote
wa morena Thekwai. Ba bundi le bona e be ba di-
ša ke yôna. Ka nnete moteng wa mošata bošego a
o thepele, go thepela yêna mong.

11154 Dipona le di bêtwa tše dingwe. Dipona tša
khale e be e le mufika. Dipona tša methare e be
e le dikota. O we ba hwetsana makale (dithubi)
tša ôna di le tharo: di šimuga felo ka go thii,
e be o ripiwa ke moka ba yo dira thepona. Kudu
e be go dudiwa gôdimu ga mutapa. Mogopo banna
ba jêla nama ga ôna. Legopa nka le thii. Ka
buntši ke megopo. Ditelo ke bo ngwanabo megopo.
fêla tšona ba tsolêla mauriwa ka gare ga tšo-
na.

11155 Mošata wa khale. Bogolo-golo batho be be ba
tha gašane le naga ka baka la go tšhaba mapo-
no. Ba be ba nyaka kudu go dula khaufsi le di-
thaba. Ba khetha mo we ba bônago gore go
bifilê ke moka ba aga ntho. Mote wa mošata o
swanetše go ba ka gare. Bakhomana, butseta, ba-
lata le mantona ba dula ka matheko. Dirra a

K34/82

di hule mothezare, di hula bošego. Ye gešu dibō tša gona e be e le lethako le le ngwapa-nkwe. Maforo a be a no ba ma thii. Bona beng ba tšebana. Thefu tha go tswalla thebō e be e le lethako le le ngwapa-nkwe. Ba be ba bula ka khakhangwa. Motho wa mufellō, o ve go tšena, ke moka ba tšoa dikhakhangwa.

11156 Komana e a lla moteng wa mošata. Komana ke thelo tha ka mošata fêla. Ntona le ge e ka gola bjang le bjang a ya swunêla go bu le komana. Meropa ba e tiya no ba sebêtha-mosebêtho. Le ge ba bina malopō ba tiya yōna. Komana e teiwa fêla ge ba bundi ba boga komana. Thello tha khoši, the ndiwa ka komana. Peu le yōna ba ntšha ka yōna. Molomong wa ngwaga o moswa ba e tiya. Ke ôna mabaka a we ba tiyaga komana. A ba fo e tiya fêla.

11157 Diolo di a-sibiwa. Di sibiwa ka mabanyana. Ke gae ge letsufi le thōma go tswara. Mosibi wa thona, o wa siba, a goma a dula. The ta gona tha thula mathō gapê, ke moka a siba la bubedi. Go fedile a ka toyu a ya gae. Ye a fitha thebonng, ove, a ke thepele bošego ke etetša tou. Ke moka ba mmulêla. Ye e no ba motho fêla, a ka the ke a bolabola ka mokhwa o we. Motho wa mohuta o we a ba na taba naê. Ye ba ka okwa go lla dithe-

925

K34/82

5305

ko tša mavumu ba teba ga bote gore ke mapono. Mokho-
ši o wa lla gare ga bošego. Ba mathelaledi ba gona,
ke moka ba ba khokološetša bona. A gona mokhwa o
we ba ka o dirago, ba swanetše go tšhaba, ka goba-
ne ba ka ba fetsša ka matapa.

11158 Komana e na le n̄to ya yōna. Bo malešapane le the
kokoi le tšona di bulukiwa ka n̄tong ya komana. Dilo
tše we ka moka di šile ke bahu. Ke dilo tša ka mo-
šata. Bo malešapane le kokoi a še dilo tše di no du-
lago di lla. Dina na le mabaka a tšona. Ke dilo tša
badimu. Kokoi ke koma ya go bolotša bale. Bale ke
bannyana. (Banenyana) Le ga go le bjale, e bolotša
bale, e bušwa ke banna. Basadi a ba ba tamele, e
nyaka kudu go rufiwa. Ngwale yo mongwe le yo
yo mongwe, o swanetše go ta a tswere dilo tše :-
Bothata, modupa - ditšhwene lemênô - a - batho. Le ba
bagolathe ya ba fidiša. Bona ba swanetše go the ru-
fa ka meti - mathapêla goba the we a the tswerego.

11159 Bothata, modupa - ditšhwene, mênô - a - bathoka
le meti - mathapêla. Di tšwa borwa di maaka, di-
re kapa a ba leme, go lema dipholo, dipholo ba
e ra batho. Bothata ke dikhone. Lethata bothii. matha-
ta. Buntši. Di o riwa ke kokoi ka the dutung. Thedu-
tu ke n̄to ya kokoi. The agiwa khaufri le maforo.

K34/82

The agiwa ke banna ba naga. The ~~sumiwa~~ ka mabjala
 a dikhwale. Mabjala a we a diriwa ke bo mmago bale.
 Ke a tšatš: le bale ba tšoga mphathong ba boya ka gae.
 The kokoi le thona the a goroga. Ba ta lala ba sebêtha
 bošego ka moka. modupa - ditšhwene ke motšoko. mênô -
a-bathoka ke maheya. Meti - mathapêla ke bjula. Ka moka
 di rufô di lewa ke the mamathê le ba gobendi ba koma.
 Kapa go lema batho ka gobane maurwa a dipholo a ja ke
 bona.

11160 The mamathê ke mothaluši. (Toloki.) The kokoi ke
 thelo tha go fidiša kudu. Mekhwa e we the tha e nya-
 kegoi kapišano, dikomano le go tshela mollo. A e nya-
 ke mekhwa e we. Ba gobendi le yêna the mamathe
 ke bona ba we ba botšago kokoi. Meropa e a thi-
 biwa ke moka bale ba homola. Bale ba ba bedi ba
 yo êma modupa - legošong. Ba yo theletša movero wa
 yôna.

11161 The mamathê o ba thalōsetša dipolabolo tša thō-
 na. Nnênênê goriale ke the kokoi. Ngwale o arabêla
 ka gore joo maologêlê. Bjule the thōma go bolabola.
 A ka di kwa dikwa nonyana ya mathomo le moyōši.
 Ge a di kwile ngwale o re, ke di kwile kwile nonya-
 na ya mathomo le moyōši. Ge a di kwile the mama-
 thê a bolabole. Ge a tha di kwa ke gona the mama-

thê a bolabolago. A gee, kokoi e ya batho, e re
ke a toga, ke boêla madibeng a bo lesele le bokwena.
Mokete o mpalailê, a thobegetsitše dithakovi teng. O re
kama ke yêna. A šale a bolotša bana ba gwe, nna
mothekha wa nonyana ya mathomo le moyoši ke hule-
re.

11162 Mofidišwa o swanetše go rufa ka the we a
nugo na-thô. Ge kokoi e feletša ka gore nna ke-
hulere, ke moka e pèle koša bugobendi ba go be-
lla. The tšwa ka the ditung, the boêla madibeng
a bo lesele le bokwena. Mofidišwa o swanetše go
êma modupa legošong a re, the mamathê. The ma-
matnê the taya. O fa the fa the we a tswerego.
O swanetše go mmošša mo we a boyago. Ke yêna
yo we a swanetšego go yomiša the kokoi. A gee,
ya boyago nkopetsi. Bo aana koma, o re ke a lo-
ba ka meti-mathapêla.

11163 The kokoi the epella phukubje ya lla moletše
la ya matala le fuletše. The boêla ka the du-
tung. Ka gore ya the-dutu, the epella e: Tšū
di lwago di a yathana, mmuta o yathane le
mpja the-golong. Ka morago ya kopêlo e we, the
a bolabola. Ke molaô wa gore balê ba êmê
modupa-legošong. There waka molato ke verilê.

925

5308

K34/82

Ngwale o re ke go kwile kwile nonyana ya mathoma le mogōzi. Ke moka thona the re Koula, Ke moka ba Koula, bale ba epela dikōša tša mosebêtho. Basabethi ba sebêta.

11164 Mathathana. Bale le bona ba fidišwa. Bale ke ba bundi, a ba na the we ba ka lobaga koko. i. Ka moka ba swanetše go išwa mathathana. Je yona le monna goba mosadi wapeelo o wa barula. O ntšha the we a lego na-thō ke moka a ba rola. Polabolo ke e ne ya: A yee ya boyago lekane mabja maramaga, mabjana madula ke di khozi, o re ke a ba rola ka mēno a batho. Molato o fedile ke moka go epellwa tše di lwago di a gathana, mmu-ta o gathane le mpja theyolong.

11165. Ba ba boyago lekane mabje-maramaga, mabjana madula ke di khozi ke ba fe. Go setše go thuluse^{lw} go thwe bo makholo wa di khozi. Ke bona ba ga Pôpêla. Ke bona ba we ba boyago mabje-maramaga. Ke yēna Pôpêla molla-a tsakwe, mpja tšhweu ya bo lesiba. Mpja tšhweu la tha bokhōthō wa the iše mmala le naga. Bjale mo re tēna Khorong ya Banareng ba ga mathō. Re hwe-tšana gore lesiba a le gona. Ka baka le: Mae-ke ke makholo wa bona. A ba tēbe go mo veta. Thobe-

925

K34/82

5309

tšane ke makholo wa bona. A ba tebe go morêta. Ba ga mohale ke makholo wa bona. Ba ga manjane le bona. Ba ga Sodi ba gumilê teleng ka gobane Maphampha a ka a dula theponeng the borena.

11166 Mathathana le mogoke. Go ngodilwê go re mošata ba tiya koma. Badikana le bale. Dikoma dipedi. Koma ya banna le ya basadi. Ya banna e bolla ga bedi. Mathômô ke badikana. Ka bo bedi ke bagwêra. Ka bo thii modikana. Ka bo thii mogwêra. Mogoke ke wa banna. Ge ba bundi ba ilê ba nyatša, ba swanetše go išiwa mogoke bošego. Mogoke ke gore ba yo kokobala ka gare ga meti. Meti bošego a tonye empa mo le etšwa ka gare ya ôna, yo mongwe le mongwe o ta o kwa a letsanya ménô. Mathathana ke ga basadi. Bale ba fediša ke thekokoi ba yo kokobala ka gare ga meti.

11167 Pônagalo ya motše wa mošata. Motše o ke wa mošata. Re o bôna ka maforo a a nago le mefuta futa ya dilo tša go betiwa. The dutu the kokoi le lefago la bale. Khoro ya mošata ke e kholo kudu. Ba a-thola melato go yôna. Le-bata la khoro ke le legolo. Badikana ba boga

925

K34/82

5310

komana gona. mosebêtho ba sebêtho gona. Mašoko a basadi a diriwa gona. Dilo ka moka tša mabapi le koma di diriwa gona. Mašoboro le mathumaša mo ba nyaka go bolla, ba bina gona. Mašoboro ke bathankana ba bagolo ba we ba nyakago, go bolla. Mathumaša ke bannyana le bona ba gudilê ba nyaka go bolla.

11168 Thaba le bothôla. Thaba ke ngwana wa go tšwa a rwele ke mmagwe ka mothipô, mo a e ta bogadi. O bitšwa thaba ka baka la gore madi a gwe a tibiwi. Ngwana wa mohuta o we mo a hwilê a tene badimu a ba bogadi bja magwe. Ba no bôna mothabana o mangwe ba mmeya gona. Bothôla ke bja mašoboro le mathumaša. Lešoboro mo le ka robala le le thumaša, la mo imiša ke bjôna bothôla. Ba re nta ya monopô a e tswale ngwana.

11169 Bothôla bjo we a bo nyakege. Ge ba ka phakiša ba lemoga, ba swanetše go mafa lithare tša go ntšha mpa. Ge ba ka mo lemoga mpa e le e kholo, gona ba šitwa go e ntšha ka gobane ba ka mmolaya. Ngwana wa le thumaša ke mafella ntong. O diya re go bêtšega ke moka ba napa ba sapa.

925

K34/82 5311

Lešoboro a le fiwi molato. Ge le ka imiša mosadi wago, ke moka o hwa natšā. O the ke wa bōna tholwana boreledi, teng ga yōna go a baba. Tsatsi le ngwana a belegiwago ke mafella ntong.

11170 Mote wa mošata o na le ditatendi. Dikhoro tše dikholo tša mo nuyeng ya gešu ditharo. Ge re bala le khoro ya mošata di nnē. Go ngodilwē go thwe, baratho ba khoši ba agilē ka matheko a dintō tša mogolo wa bona. Maina a dikhoro tše we tharo ke a: Mašumu, Pōpēla le masete. Pōpēla ke makholo wa dikhoši. O swanetše go aga la gwe le gore kholēnyana. Mašumu le yēna o wa ga la gwe khaufsi le mote wa mošata. Masete ke morumiwa, yēna o dula ka gare ga mote wa mošata. Ge ba nya-ka go ma roma ba mo hwetsane ka bokhaufsi.

11171 Mēte ya bakhale, e be e tha dula ka go palakana. Ba khetha mmoto ke moka ba aga mēte ya bona. Mantona le bonu ba uga ya bona mebotwaneng ya ka matheko ga mote wa mošata. Ke bona ba we ba ta thabēlago khoši mokhoši ge dira di tēna. The tšhoga go tšhoga maeba, ge e le maeba-rupi a tšhoga a bone. Mantona ke di thapetsi, ba thapetsitše dira mo di tēna

925

K34/82 5312

nageng. Ba ta bōna bjang gore ke dira. Tšē e fofa ka lethepe. Ge ba ka bōna mollō o bōnala mo-laleng, ke dira. Ka gobane molaleng a gona mote.

11172 Mašemo a khoši, a bitšwa meota, ka bathi ke mōta. A limiwi ke khoši goba basadi ba gwe. Aowa a limiwa ke batho ba naga. Ntona e ngwe le e ngwe e dutš'i mmotong wa yōna. Yo mongwe le yo mongwe o na le batho ba gwe. Le ditemō tša bona le tšona di bjale. Ge ba bakana methela ya mašemo, ke yōna ntona ya temō e we e swanets'e go go ba lamolanya. Bjale temong e ngwe le e ngwe gona le mōta. O limiwa ke bona batho ba ntona e we. Le go thagola gammōgō le go buna gobuna bona. Ge ba feditš'e go buna, ba a fola. Bja le ke mabêlê, a rwadiwa, a iš'wa mošata. Ke meota ya khoši ba no lema fela a ba lifiwi ka thelo. Bona ba no hwets'ana dikopjane.

11173 Mašala le diletese, ke modirō wa banna. Le bona medirō e we ba no e šoma fela a ba hwets'ane muputso. Mašala a-giwa ka moteng. Gona le a mangwe a we agiwago mašemong. Ona a bitšwa marala. Ka le thii lerale. Ke a we ba bunago mabêlê ba beya gōdimu ya ōna. Ona ba no a dira bjale ka borala. Borala ke

K34/82

ke bja ka ntong mowe ba bolokago dijô le dibja-
na tše dingwe. Boralu nka bo thii. Ka buntši:
ke marala. Leina le lengwe la lešala, ke le-
tolo. Ka buntši ke matolo. Matolo ke mašala bja-
le mo ba a botile ke gone ba bitša matolo.

11174 Mabêlé a we a meota a laudiwa ke kho-
ši. Basadi ba khoši gammôgô le mohumagadi ba
na le a bona mašemo. Mosadi yo mongwe le yo mo-
ngwe o laola mabêlé a tšemo ya gwe. Mabêlé a
meota a thuša basadi ba khoši lebaka la tala. Ma-
šoboro le mathumaša mo ba tuba, ka lebaka le le-
ngwe ba ba apêla. Ke gore ba ba ntšhetša bona beng
ba the kapêla. Ke lebaka la mo khoši e ba filê mo-
dirô. Bahudi ba koša ya kiba ba ja ôna. Bahudi
ba tšwa nageng e ngwe ba yo hula nageng e ngwe.
Ge ba ilê ba hula ka mošata ba ta ba ntšhetša
ôna, ba the kapêla. Bahudi ba thepela le dikharebe
tša go ba apêla. Kiba e we e biniwa yona khorong
ya mošata.

11175 Bahudi ba koša ba thabêlwa khomo. Ba thôma
ka go dumediša. Re nyaka go tilo hula mo we.
Khoši e we ba khopêlago yo hula go yona, ge e
ka dumêla, gona bahudi ba swanetše go hula.
Tsatsi le we ba yo hulago ka lona, a ba ba botše.

Ba ta fitha ba dula khole-nyana le mote wa mošata.
 Ba robadi ba robala. Le bona ba mote ba ta etiša ba
 bu ba robala. Ge ba o kwa gore ka moka ba robetše
 ke moka bahudi ba tēna ka khoro. Ba mote ba ta
 tsoša ke diketso ketso le go lla ga meropa ya mmôgô
 le dinaka. Ba swanetše go bina beke ka moka ga yô-
 na. Khoši e ba thabêla khomo.

11176 Lethakori le thebego. Bahudi ba kiba a ba no
 tšwa ba le ka lefokeng aowa, ba tšwile ba le khorong
 ya khoši ya bona. Malokwane wa kiba o tšwile a le
 gona mošata. Malokwane ke moeta-pele wa bona. Ke
 yēna molaudi wa bona. Khomo a ba filê ke ya bona.
 Ba swanetše go ntšha lethakori le lethakošana ba
 di fê mong wa khomo. Nama ka moka ke ya bona. Ge
 ba apeilê thôgô ba ntšha mothagare le le leme ba
 fa khoši makhopa le letsogo la yōna di a rwadiwa.
 Ke thebego ba yo bega khoši ya bona.

11177 Matsatsi a bo lehono mabêlé a meota a jiwa
 ke basadi ba khoši. Go limiwa ka dipholo. Meota
 le yōna e limiwa ka tšona. Ba limi a ba hwetsa-
 ne moputso. Khoro e gona empa a e bjale ka
 khoro ya khale. Mafora ôna a gona a go tswa-
 ntšha gore ke mošata. Dikhoši tša matsatsi a ke
 bo the jêla ntong. Khorong ba no ya fêla mo ba yo

925

K34/82

5315

athola melat. Lekhota le swanetše go ja tša goja
khorong. Lehono ba no athola, ke moka ba palakana
. Yo mongwe le yo mongwe o ja mathopaneng wa gwe.

11178 Mpija e utiwa ka lešapô. Batho a ba tswaele
mošata ka baka la gore khorong a gona marapô. Ke
thekhowa, tša goja ba jêla gôdimu ga marala. Etā
(^{di} tšolae) Mpija e šitwa go šala mong wa yôna morago
ka baka la gore a e kokone marapô. Ke mang yo
we a ka tswaelago go ya mošata. A gona ka gobane
maata a batho a lewêla ka dintong. Le bjona
bjala go nwa ba maina. Khanthe mašata a gona
ba maina. Motho yo mongwe le yo mongwe ke
ngwana wa khoši. Khoši a e na mang, ke ya mo-
tho yo mongwe le yo mongwe. Lehono ke khoši ya
ba maina empa meota yôna le medirô e mongwe
ba nyaka go dirêlwa.

11179 Dikhoši tšu khale ba be ba jêla khorong. Mo-
sadi a be a hwetsana buima go tšhella monna
wa gwe metswarêlô. Metswarêlô ke malapi a we
ba thibago ka ôna mo ba bone khwedi. Ba be ba
šitwa go ba tšhella ka buka le: Tša goja e be
ba ija khorong. Je khoši e na le 12 ya basadi,
megopo ya bona e ta khorong. Motho mang le mang
o swanetše go ja. Lekhota mo le feditše melato

925

K34/82 5316

ditelô tša maušwa a khoši di ta khorong. Ka moka ga bona ga mmôgô le bathodiwa ba ja. Ge bjala bo le gona ba tšišwa khorong. Ba fitiša tša goja ka bjôna. Mpuja e^utiwa ka letsogo. Bonyaa morena ba ta dula ba le gona khorong. Ge ba rumiwa go diva medirô a ba lome ke miala. Go e kotolla ga motho ke go lumiwa ke maala.

11180 Diruiwa. Di hwetšwa ka di-tela tše: Ditswalla khoro, dibegô, diloba, ditefô tša mokhukhu, ditefô tša go taboga molaô, dimphô le manyalo a baredi. Ke tšona ditela tše we khoši e hwetsanago diruiwa. Ka moka ga tšona di ka fathe ga pušo ya gwe. O di laola ka molaô, diruiwa tša malapa. molaô wa tšona ke gove di laudiwa malapeng a ba tšona. Lapa a leji le ngwe. Go bolwabolwa ka tša manyalo a baredi.

11181 Diruiwa tšena: Tša go tšwalla khoro, ditefô tša mokhukhu, ditefô tša go taboga molaô le diloba ke tša khoro. Dibegô le dimphô tšona ke tša mohumagudi le khoši. Le tšona di a tšena mothapeng wa tša khoro. Ge khoši e ka hwa, ka moka ga tšona di êma mmôgô. Ge mohumagudi a ka nyaretša pelaêlô gona di swanetše go boêla theko, tša khoro di êmêlê go šele. Basadi ba monna a še di-

925

K34/82 5317

tšhwana, mosadi ke yêna mohumagadi. Ka lebaka le lengwe mphô e fiwa mohumagadi. Mphô e we o swanetsê go e bega monna wa gwe. Monna le yêna mo a hwetsame thebego goba mphô o swanetsê go'me-ga.

11182 Diruiwa tša diloba ke tša naga. Ge motho a loba o lobang. Lentšu le diloba ke ge motho a loba pula. Pula e lubiwa ka naka la tou goba khomo. Pula e ta na thelemô ka moka. Pula e na le manaka a yôna. Manaka a we ke di šiya ke bahu. Theloba ke ka buthii. Ka lebaka le lengwe the a bolaiwa gona dipitšeng tša dipula. mothomong the bolaiwa lebiteng la bahu. Ke ge ditaola di belaêla. mong the loba a the bolaiwi, bona beng ba ta nyaka the bona, the we ba swanetsêgo go the iša badimung goba dipitšeng tša dipula. Gantsi go nyakega the-lo the the ntso.

11183 Diruiwa tša go tswalla khoro, tša tabogô ya molaô le tša mokhukhu. Tše di ntšhiwa khorong, ka baka le we ke tša khoro. Mabapi le mokhukhu le tabogô ya molaô, diphidišo le maduma di ngodilwê ka ^{phe} mapheng a ka morago mo go 11043. Bjale mo go ta ngwadwa tša go-tswalla khoro. Modiše o imišitšê mosadi wa mmoko. Moimiši o gana molato. Mong wa mosadi

925

K34/82

5318

o iša molato khorong. Ba khoro ba bona moimiši mala-
to. Mogani o katilê ke mantšu a banna, a e tumêla
molato. Ba mo lifiša ka dikhomo tše nnê. Molefêhua
o swanetšê go tswalla khoro ka khomo. O toga le di-
khomo tše tharo. Khomo ya go tswalla khoro e a rui-
wa goba e ya bolaiwa. Tše ka maka di peelong ya
khoši.

11184 The ruiwa tša molato a the ruiwi. Ke polabola
ya baji. Polabolo e na ba e tišitšê e ke ke molaš.
Khanthe mo o nyaka go ruwa o no ruwa. Kwagulo
ya go the the ruwê, ke gore mong wa thōna o ta no
dula a the bōna. Ka pono e we ya gwe, peelo ya gwe
e ta baba. Ka morago boloi bo a tēna. Le go tšhaba
lepana la gore o huma ka dilo tša melato. Khoši
mo e nyaka go ruwa tša gotswalla khoro, o ntšha
pudi a fa lekhota. Ke ya manganguthaa a banna.

11185 Diruiwa tša monyalo wa bare di ba khoši. Lapa
le lengwe le le lengwe le na le bana. Mosadi o bêlê
ga bana ba bathankana le ^{bannyana} baneny. Bana ba bannyana
na ba nyadiwa. Monyalo o ka fitšha wa ēma ka
šakeng wa tswalla ge dikhaitšedi tša monyadiwa
e thale ba ba nnyana. Di tswalla lona lapa le
la la bo monyadiwa. Di laola ke yēna khoši
ka gong lapeng la bo monyadiwa. Moja-lefa

925

K34) 82 5319

wa lefa la lapa ke ngwana wa lapa le we wa maetsibulo. Ke yêna yo we a ta go šala a laola lefa ge papagwe a hwilê. Lapa le lengwe le le lengwe le no ba bjale.

11186 Khoši e hwilê e šile mafa a a ka gôdimu. Phifallô e gona le bjala bja go toša thetšhila. Ga gona morêrô o we ba swanetsego go rêra. Ka letšatši la go toša thetšhila ke go topiwa ga dithapô tša go šiya ke mohu. Ka letšatši la thobošo, ke lona le le-golo le we go re-riwago merêrô ka moka. Morêrô wa moja-lefa, morêrô wa mothahu, wa dikoloto tša mohu le wa dikadimô. Le morêrô wa go beula bathologadi. Khomo ya go thoboša bana ba mohu, e veriwa ka lona letšatši le. Le ge ba ka theke ba e thaba ka lona. Guntši ba tso-ga ba e thaba ka moswana.

11187 Go šupiwa^{ga} khoši e ntswa. Ka moragô ga mo ba šupile khoši e ntswa, ke moka ba nyaka go ta bôna mothahu wa mohu. Ba šupa moja-lefa mothahu wa khoro. Manyalo a baredi ba mohu a ba khwathe, ka gobane a na le malapa a ône. Ba boêla ba yo dula. Bjale mothahu wa go^{šiya} ke mohu re o bone. Ba we ba ilego ba a-dima dilo tša mohu ba di buiše. Ba we ba šitago go

925

K34/82

5320

di buiša, di ta veriwa ke yêna morena yo. Le ba we mohu a go šiya a kolotilê dilo tša bona, ba swanetšê go rêva yôna khoši e ntswa e. Go fedile bjale khoši e ntswa le e bone. Bjale ba ya go beula bathologadi.

11188 Peudi, dipendi tša bathologadi. Ba we ba swanetšê go beula bathologadi dipendi ke baratho ba khoši. Ke yôna khoši e la ya go hwa. Le barwa ba mohu. Peelo e ja the rutwê, motswala wa motho ke peelo. Ge mothologadi a the nyuke monna yo we a mmeulago o wa gona. Ga gona molato, yêna mong o ta šupa yo a mo ratago. Barwa ba mohu ba beula basudi ba baswa. Ba ba godilego ba beula ke baratho ba mohu. Go beulana mo we ga bona ke yôna khethano ya bona. Bjale go fedile ba thôma nwa mabjula.

11189 Diata a di fapane di etšê mo di ya goju. Bathologadi ba beudiwa ka dilo bjale le bona ba swanetšê go ntšha mabjula ba fe ba beudi. Mmedi yo mongwe le yo mongwe o swanetšê go êmiela ke pitšha ya bjala. Mabjula a a šetšêgo ge ba ntšha dipitšha tša ba beudi, ba a rekišwa. Ke naleng. Naleng ke go rekišwa ga bjala. Ka mabêlê ba rêka le ka dikhogo. The we o nago nathô o wa reka. Go

925

K34/82 5321

nwewa bjala a gona le baka. Ka lona letšatsi le
we la thobošo, bathologadi ba yo thōma go robala
le banna ba la ba go ba beula. Ka moswana ba
tsoga ba thaba khomo ya go thoboša bana ba mohu.

11190 Molaō wa khoši e ntswa mabapi le basadi ba mo-
hu. Lefa ka moka ke le khoši e ntswa. Go balwaba-
lwa ka lefa la khoro, kante le la manyalo a baredi ba
mohu. Basadi ba la ba mohu papugwe, ba khethile ba-
nna ba we ba swanetsēgo go dula le bona. Le yēna
mo a nyaka o wa khētha. Le ge dipōō tša go dula
le bathologadi di le gona, molaō ke wa khoši e we
ntswa ka gobane ke yēna mong wa motē. Basadi ba
tšeiwa ka dikhomo ka baka le we ba temegile go du-
la magadi a bona. Le yōna khoši e ntswa a e na
maata a go ba raka. Bogōši ke batho ka ntē le bona
bogōši a bo gona.

11191 Motnologadi a thibelwe the-fate. Ke nyepō ya
bagologolo. Basadi ke dinōga. Ge o ka bōna yo mongwe
a menekana, menekano ya gwe e le ya go nyaka go
tšwa ka gare ga motē. Khoši e we ntswa e ka no nyaka
mabaka² gotšwa ya gwe. Ge a tha nyake go mmoša^{tv},
a gona taba, o swanetsē go mo lokolla. Mosadi wa
dipodu o khantšha morwa wa gwe. O dirēla gore o ta
ya a mo aigēla nto. Morena a swanela go ba raka,

925

K34/82

5322

ke bona ba we ba swanets'ego go e thaka ka nōsi.
 Ge a ka diyo ba raka, ka moswana ba ta mmolaya.
 Ke mo we ba rego, wa rapa dimu ka moswana le
 ja wena.

11192 Ts'hegêlô ya moja-lefa barading ba mohu papagwe,
 Ga gona phōšō, ge khoši e ntswa e šegêla baradi ba
 go šiya ke mohu papagwe. Ge a ba šegetš'e, ke gore
 a dutš'i tulong ya mohu. Malapa a bona o swanets'e
 go a laola bjale ka mohu. matšo a manyalo a ba-
 redi ba bona o wa laola. Ge ntō e we e na le
 moja-lefa wa yōna, gona o swanets'e go laola a dutš'i
 a teba mong wa lefa. Mo we a laolago a tha lebelletse
 morago ke lapa la bana ba bannyana fêla. Le ga go
 le bjale o swanets'e go di laolêla ka gona lapeng la
 bo tšona. Le ge e ka tšhabiwaga, e swanets'e go ro-
 rêlwa ka gona. Ke ôna molaô wa dikhomo tš'a
 malapa.

11193 Go aparetš'a mafa a malapa ke go aroga mo-
 laong. Re a teba gore motho a ka aparetš'a mafa
 ka moka a go šiya ke mohu papagwe, a gona motho
 ya a ka mo lwants'hago. Le ôna mafa a malapa
 ka gobane beng ba malapa ba tile ka dikhomo.
 Bjale taba e e tšhabiwago, ke boloi. Ka gobane beng
 ba tšona ba ta belaêla. Ka pelaêlô e we ya bona

925

5323

K34/82

boloi ba ya t̄ena. Thôgô ke t̄shemo ba thagolêla. We
ba wa t̄ala o wa t̄ala, wa ba wa t̄shego o hwa nayo.
Wa the^{ke}wa fula t̄ouma ka botelele.

11194 Dithapô t̄še khothegilego: Thefoka, lerumu, molamo, magagane, komana le meropa. Dithapo t̄še ka moka ga t̄sona a di t̄seiwi ke motho yo mongwe, le yôna khadi e kholo e ka the ke ya di t̄seya. Ka moka ga t̄sona ke di šiya ke bahu. Ke dilo t̄ša badimu. Khoši e a hwa, t̄ša šala di šumiša ke khoši e ntswa. Le yêna o ta hwa a di šiya, yo moswa a šala a di šumiša. Ke yôna pônagalô ya gore motho yola ke khoši ka gobane dilo t̄ša badimu ka moka di naê. Le ge pakano ya bogôši e ka ba gona, fêla yo we a ta^{go} dula the poneng the borena, o swanelše go t̄še^{ya} dithapô t̄še we t̄ša badimu.

11195 lerumu, molamo, magagane le meropa. Dithapô t̄še di na le monna yo mongwe le yo mongwe, le yêna monna yo we mo a hwilê, di šala le moju-lefa. Le yêna a hwa di šala le yo moswa. Le t̄sona ke t̄ša badimu ba gabô. Dithapô t̄še thefoka le komana ke dilo t̄ša ka mošata fêla. Ntona e ka gola bjang le bjang a ka the ke a di hwetsana. Thefoka a the boniwi ka metha. Ke thelo the go dula ka ntong ya komana. The ntšhiwa ge go fukiwa marumu a ntwana.

925

5324

K34/82

Ka moragô ga mo ba fukile, khadi ya the tswara, ya the emisetsa gôdimu a êta dira pele. Je ba e tšwa ka maforo, o wa ba gomêla. The boêla ka ntong. Tsatsi le khozi e thabile gona le magoto, o wa the ntšha a khana ka thono khorong. Tša Komana di šetše di thulusitšwe ka maphheng a ka morago.

11196 Lerumu, magugane le meropo ke dilo tša badimu. Lerumu le we le godišwago ke le we le kilego la bola-ya tšhwene. Tšhwene ke motho. Ba mmolaya ge ba ilê ntweng. Le swanetše go gudišwa. Le bile le na le modirô wa go alafa. Le alafa mokolo. Magugane bu bini ba dikoa tša badimu ba o nyaka kudu. A -še bona ke memôya ya badimu. Mpheng magugane the lêpê tha bo papê ke tšamé ke hula ka thôna. Le badim^{ne} ke ta ya ka thôna. Meropa ke ya go tiwa mo go bini-wa dikoa tša badimu le mašoko le tše dingwe tše bjule ka dipapadi tša bannyana.

11197 Manaka a pula le ôna ke a badimu. A -še dilo tša ka mošata fêla le baroka pula ba gona. Motho fêla a ka ba naš. Manaka u we mong wa ôna ke yêna moja-lefa. Le yêna o wa tswarêla mo a laetšwe. Mo a tha laêlwa a swanêla go a tswarêla. Ka baka le we moratho a ka no khôna go a šumisä mogolo a dutši a le gona. Thelemô

925

K34/82

5325

the the ngwe le the the ngwe a fukiwa. Ge a khumile
 a khomollwa ka nku e ntso. Nku e ntso ke motho.
 Taba e ya go sumisa dilo tše tša badimu, a še taba-
 nyana ke taba e kholo ka gobane di na le kotse. Ge di
 tha go lebana di ya go gobatsa.

11198 Dithapō tše dingwe ke tše: Dikotse, naka la tou
 le tšhalete. Le tšona e thale tša moja-lefa.
 Le tšona ke di šiya ke bahu. Lerumu le
 kotse ke di thabani tša monna. Kotse ke ya
 go phema digale. Naka la tou ke pheko ya
 mote. Di beiwa ka mowe khoši a robalago.
 Di thōkōmela ke yēna khoši ka noši.

11199 Tšhalete. Yōna le bitšo la yōna ke le-
 fe. Leina ke tšhalete. Mong wa yōna o hwilē
 bjale ~~ke~~ ng. Ka gobane dibjana le marumu le
 tše dingwe di bitšwa dithapō. Diruiwa di bi-
 tšwa mothahu. Tšhalete boēmō bja yōna ke the-
 thapō ka baka la gore a e lewe. Go lewa ga yōna
 ke go reka dijō. Dijō tše we ke tšona tše we di le-
 wago. Ge dijō di the gona, o ka no hwa, o e tswere
 ka diata. E no ba bjale ka dithapō, ka gobane
 le tšona o ka di rekiša wa hwetsana tšhalete. Ku
 moragō ga mowe wa reka mothahu. Mothahu re
 diyo thahuna, a re tšame re nyaka tha go ema

925

K34/82

5326

le gatong la ôna. Pôkôlô le mpja ke ditshapô ka baka la gore a di lewe. Je o nyaka tha go êma le gatong la tšona, o wa rekisa. Ke gona o ta go hwetšana mothahu.

11200 Megôga le dibete. Megôga le dibete tše tšona diruiwa tša go the lewê. Ke ôna ~~di~~ mot ditshapô tša diruiwa. Bjale tšhalete a e la thiwi le go hwa a e hwe gupê e na le mehuta e mmedi, ke ya ditshipi le ya diphêphê. Ya diphêphê ya swa e fetoga molora. Thellô tha the ruiwa re lla re ija. Molora wa mollô o fulatsiwa mokhobeng. Le ôna molora o la wa tšhalete o fulatsiwe. go šetše thellô fêla go mong wa yôna. Dipudi tša ga Lethabaka di ilê tša swêla ka gare ga lešaka. Batho a ba hwe ka moka, tše di nngwe di ilê tša tšwa tša tšhaba. Ba ilê ba lla ba ija.

11201 Mamoratwê le bo mamonyadiwê. Basadi a ba iili go tala, bo mamonyadiwê ba yona. Ke ba we ba tha ratiwago. Mamoratwê ke yo we a ratiwago. Khošî ke motho le yêna. Ke yo mogolo ka baka la gore o gudisitšwê. O na le basadi ba bantši, gare ga bona mamoratwê o yona. Ke yêna yo we a felago a bitšwa a têna ka ntong e we a dulago. Môya wa gwe o yôdimu ga gwe. O khôlwa

925

5327

K34/82

kudu gore a ka the ke a mmolaya ka baka la go ratiwa ga gwe. Ke yêna yo we a feelago le godiila n̄to ya khoši. Ba mamonyadiwê a ba tene, ka baka la gore môya wa gwe o re ba ka mpolaya. Levato ke thelô the thegolo kudu. O ta ba a mo šupa le mo we a go ba a tha tswanêla go mo šupa.

11202 Dišego tša tšhalete ke lebita. Makhowa ba tile mo lefatheng la yešu, ba tšwa le dilo ka buntši. The-lo the thegolo the we ba tšwago nathô ke tšhalete. Ka ntê le yôna, a še wena motho. Têla ya tulo le leso ya go boloka yôna, ke go e êpêla fathe. ũe a ka hwa a tha šupa motho ke moka e lobilê. Bašadi ba ta šala ba rulana ka di thôgô. Mafellô ba ta ba ba tšwa ba ya ngakeng. Ke yôna e we e ta yago ya ba lamolanya. ũantši mamorutwê o swanetše go šupiwa.

11203 Thekwai o ilê a šupa makoše lefa la tšhalete. Molaô o yupeletša khoši gore dilo ka moka a šupê moradi wa n̄to e kholo. Bjule wa n̄to e kholo o ilê a hwa pele ga monna. N̄to e kholo e wele bjule ke mang yo we a ka belaêlago. ũareng ga dintô tša gwe ka moka, mamorutwê e be e le makoše. Ka tsutši le lengwe o ilê a mo šupa mo we a epetšego tšhalete.

11204 Basadi ba matsatsi^a a^b a tšhaba di lo tša mohu. Morena ya we o ilê a tšhabega a le ka ntong ya Makhati. Ke yêna mosadi yo we a ngodilwego gore ke molo, ka maphepheng a ka moragô. O ilê a tšhabega letšatsi ka letšatsi la bobedi a napa a hwa. Mavotwê o ilê a kwa gore moywêra mogolo o ragêla go toga. O ilê a nekella a tšeya lefa a le iša ga gubô. Go ilê ge lebaka la go tšibisa lehu la khoši le fitha, ya bu yêna o e rwele khale. Dithapô tša mohu di swanetše go khobakanyo gore di dule felô go thii. Dithapô ka moka di ilê tša bônala. Bjale ba nyaka tšhalete. Basadi ka moka ba ilê ba re butšiša-
ng mukhoši. Ba ilê ba mmutsiša. O ilê a ve a e tšebe. Ba ilê ba homola ka baka la gore ba thale the-llong tha mohu.

11205 ~~Tata~~ e ilê ya bukalla. Bathologyadi ba rekiša dikhomo tša matšo a baredi ba bone. Yêna a ka a tswenyega. A toga a ya ga gubô, o boya le tšhalete. Ke filê ke khaitšedi yuka. Ka tšatsi le lengwe o wa boêla, o boya nuyô. Ke moka ke modivô wa gwe go no fela a e ya a boya nuyô. Khaitšedi ya gwe a be a na le basadi ba ba bedi. Yo mongwe o ilê a thala ka baka la tšhego. Lehono go a makatšâ ge a khôna go fêpa lapa la khaitšedi ya gwe. Foriate

925

K34/82 5329

ke batho ge ba ngunangusa. Re ta di bōne ka moragō ga thellō.

11206 Makōše o ilê a tiya ke ngaka. Ka moragō ga thellō ba ilê ba khobakanya bathologadi. Nke le re botšeng ka tšhalete ya go šiya ke mohu. A gwa ke gwa ba le yo we a nyakago go bolabola nnete. Rena re rekišitše dikhomo tša matšo a bana ba rena ge re bōne bana ba šitega. Ka gobane le a gona, re swanetše go tšuma re o kwa. Ba ilê ba dumellana le go tšama ba o kwa. Mokhatš'i o ilê a the pabješa, a tšhaba go teiwa ke ngaka ka baka la boloi bja gwe. Aowe bolwetsi ke modirō wa khotswana, ge nke ke ngaka ngaka e ta mmolabola. Thepelang lo diru dipoba ka moswana re tšamê re di bōne. Ba ilê ba palakana. Ba ilê ba tsoya ba e ya. Ngaka e ilê ya tiya Makōše.

11207 Dipolabolo tša ngaka tša go khodiša balaelwa. Le tile mo ka baka la papano ya lena. Di lo tše we le fapanago ka tšona ke di šiya ke mohu. Bakeng la lehu a la ta ka lona. Go na le mosadi wa mmina noko le mo šilê gae. O tšhabile go ta ka baka la gore ke yêna yo we a bolalego khōši. Tšhalete e we le fapanago ka yōna, e tšere ke mosadi wa mmina nku. Ke yêna yo we a be go

925

K34/82

5330

e le mamoratlwê. O ilê go e rwala a ya nayô ga gabô, ke mo we a e beilega gona. O e llê empa buntši bo thale gona. O ilê a tiya moradi ka le^{vh}tsôba. O ilê ke a mo thakela, ba thibêla. O ilê a no mmeu- la gore batho ba mmônê. Ba bula difate ba goma.

11208 Ba ilê ba hwetsana masome a mathana a diponto le diponto tšê di phethago menwana mmedi. Mohu o hwilê a be a bolotša koma. Koma ya bale ke gore bale ba be ba le ba ka 154. Bagwera 125. Mmuni yo mongwe le yo mongwe o ntšhitšê lesome la mašelang. Lesome le we ba ntšhago le bitšwa the thate. Ka moka ge ba bala ka matapa ba ilê ba hwetsana tšhalete e f139:10:â. Ba bala ka mokhwa o, matapa a mabedi ke ponto. Matapa a we ke ba bundi ba ba bedi. Bjale ba ilê ba ve a nyaretšê masome a f81. O ilê a ve nna ke llê. A keve le monna wa nga o le butšitšê, ke moka molato wa fela o e ta ma we.

11209 Meota ya khorî. Jo thalutšêwe gore mašemo a khorî a bitšwa meota. Mašemo a we a limiwa ke batho ba naga. Kthale batho ba be ba thata- la kudu. Ka baka le we motho a be a lema ka bo ethatêlo. Le gona mašemo a nthê a be a thagola. Ba be ba buduša mabêlê. Jo be go the na motho yo a ka llago ka tšhemo. Meota ya mo-

925

K34/82 5331

šata e be e no dula e le ya mošata. Bafalledi-
 ba be ba fiwa thaga, ba vufula a bona mašemo.
 Ntana e'ngwe le e'ngwe e laola tšhemo e we
 e limiwaga ke batho ba gwe. Mabêlé a ka rwadi-
 wa a išwa mošata goba a no boloka ke tšona di-
 ntona.

11210 Bo mmaka naga ba tilé bjale naga ke^e nnyana.
 Bo mmaka naga ke makhowa. Ba tšamilé ba
 bopa diolwana kudu mesopaolo. Ke moka bare ka
 mo ke naga yaka. Dikhomo tša tshela mesopaolo di
 a tswariwa. Mmaló! Monna o dutšhi nageny e kholo
 a le nōši. Rena ba re kiteletšitše feló go thii.
 Tšhwene tsogo e tiela ka ya gabô yōna. Batho
 ke dimati banna ba yešu, a ba minyagane. Meo-
 ta ya khoši ba thuša ba we ba the nago naô.
 Bogōši ke batho, o ka lebella yugo mpa lešaba le
 tu hwa.

11211 Matsatšing a bo lehono gona meota a e thale
 gona. Molato keng e the gona. Molato ke bo
 madikhone. Bo madikhone ba tilé ka buima. Ke
 bona bo mmaka naga. Khoro e a jêlwa. Kenne-
 te e a jêlwa. Bjule a e tha jêlwa ka gobune
 mašemo a khoši a filwê ba we ba thokago mašemo.
 Bo mmaka naga ba tilé ka buima, thalo

925

K34/82 5332

le lero re timeyetše ke le bônē, re rulana
ka dithōgō ka buka la go the bônē mo reyugo.
molato ke letsufi. Khame ke letšalši go thaba.
ke koša ya matsewami.

11212 Dithapō tša meota. Dithapō ke di šiya ke
bahu. Ge khoši e ku hwa ka maka mašemo a
fiwa khoši e ntswa, ke yēna yo we a ta go a
laola. Tšhwene tsogo e tiēla ka^{ga} gabō yōna. The-
ema the the bolabola mo go ka ba le pakišana
ya buja-lefa. Batho a ba no ēla bjule ka meti ao-
wa, ba bangwe ba ta ēma ka lebopong le lengwe.
Ba la le bona ba ta ēma ka kowa ga lela. Ba
we ba ta ntšhago kubu bodibeng, ke bona ba we
ba ta tšeyago thefoka. Ke bona ba we ba ta go-
ratiwa ke khoši. Bona ba ka the ke ba^hwetsana
buima. The we ba belaēlago ba fiwa.

11213 Khoši a e na lehufa. Ntwa ya lwa e a fē-
-la. Ke nnete ya fēla e fedilē. Nyepō e re balwi
ke ba ratani. Ge ba thā lwa ntwa e be e
le manaba. Le bona o swanetše go ba nyaka
bjule ka ba we ba go ba ba eme naē ka gobane
le bona e thule ba gwe. Ga ba thalefa gona
o swanetše go ba thalefa ka gobane e fedilē
le molomong ka dipeleng tša bona a ya feela.

925

K34/82

5333

Go thaba^{na} tša šuka ka le thii. Ke gove ke bona
ba madi a boreneng.

11214 molaô wa lefa wa Babina tau. Dinaga a di êtê-
lane go êtêlana batho. O ke molaô wa mo nageng
ya gešu. Ke šetše ke ngodile ditela tše we khoši e
hwetsanago lefa ka tšona. Bona ba madi a boreneng
ba ka dira dithopha tše pedi ka bukeng la khane-
tšano ya moja-lefa. Dithopha tše pedi tšena, the
the nng ngwe the tswanetše go katiwa. Lefa ka
moka la go šiya ke mohu le swanetše go ba la kho-
ši e ntswa. Ga gona karogano e we ba ka aro-
ganago gödimu ga lefa. Mokatiwa o ta no feta
le lefa la lapa la mmagwe. Mokati o ta feta le
lefa ka moka la khoro. Le polaboto mabapi le lefa
e ka the ke ya ba yona.

11215 Dipôô a di be pedi ka šukeng. Ge di ka ba
pedi, e nngwe e ta robu lešaka. Go bolwabolwa ka
batho. Go roba ga motho lešaka ke go hwa. Mokati-
wa o swanetše go tšwa ka gare ga mote. Le bo-
na ba la a go ba a eme nabô ba tšwa naê. Ba
ta hwetsana mmoto wa bona ba dula. A di
iili go ya ka mebototo ke tša šaka ka le thii.
The we a tšwilego nathô ke dikkhomo tša ma-
tšo a dikhaisedi tša gwe. Khoši e ntswa a

925

K34/82

5334

ka the ke a mo šala moragô ka lefa la lapa la mmagwe.

11216 molaš wa mothuhu wa mabêlê a meata. Le ôna ke wa moja-lefa, ka gobane meata e lema ke thetšhaba. Modirô wa ôna ke go diria mehuta ka moka ya mabjula a thellô the mohu. Le bona bandi ba thellô ba ja ôna. Ge a ilê a šala, a šaletšê moja-lefa. A swanetšê go no šumišwa ka mokhwa o no la mohu a go ba a šumiša ka ôna. Ge e le gore go na le tala, basadi ba go šiya ke mohu papagwe, ba swanetšê go ntšhagane ka tuêlô ya khoši e ntiwa. Mmago the baka bogôši a swanêla go hwetšana moabê ka gobane o ta ba a tšwi-le ka gare ga mote le bana ba gwe. Ke ôna molaš wa mothuhu.

11217 meata e a thobôšwa. Khoši a e leme ka noši mame a yôna, go lema thetšhaba. Mong wa meata ke mang, mong wa yôna ke khoši. Leina mo le ka ba godimurê thelo, ke moka le ngodilwê. Ge mong wa thelo the we a ka hwa, thelo the we the tswanetšê go thobôšwa. Wa bona, monna o wa hwa a šiya basadi mote ng, ba bitšwa ba thologedi. Ba swanetšê go phalola dithôgô tša bona. Ke yôna tšhupô

925

K34/82

5335-

ya gore ba hwetše ke monna. Phalolo a e šupi ku-
du, e šupa fêla gore ke ba hwedi. Mong bathologa-
di o ta ba bôna ka dithamo tša bona. Ba bo le loko
la mohu ba no phalola fêla a ba a para dithamô.

11218 Meota e swanetše go thobosiwa ka gobane e
be e le ya gwe. Gona le letšatši le khoši e ka
êtelago ntona ya mmoto o mongwe, ge a fithi-
lê, a ka ya a bôna moota. Gona ba bjule mo a
ka šiya kharebe e thale matsogo a batswadi. Le-
ina go ngodilwê la mohu, ka baka le we, o swa-
netše go lla thello tha mohu monna wa gwe. Ke
kharebe e šu a ke a totšana ditšhila le mohu.
Meota le yôna e šu a ke a e kwisa bothoko. Ke
gore e šu a ke a e lema ka matsogô a gwe.
Ba thoboša meota ka go gôga šuša la mokhalo
gôdimu ga yôna. Kharebe e ntšha phogô. Ke yôna
tšhupô ya gore o hwetše ke monna. Dithamô tša lehu
a thamiwi ka tšona.

11219 Di šiya ke mohu ka moka ga tšona di a fuki-
wa. Lešaka la dikhomo, la dipudi le la dipôkôlo a
swanetše go fukiwa. Nto ya gwe le dithapô tšua
ka gare gummôgô le mašala le yôna nto e we a
hwetšego ka ga yôna le e we a ilego a tšwa ka
ga yôna mo a išiwa le biteng, di swanetše go fukiwa

925

K34/82

5336

Dipona tšē a go ba a dula gōdimu ga tšona le tšona di a fukiwa. Khoro ya mošata e na le maforo. Maforo a we a tswandiwa, gwa phudiwa a maswa.

11220 Komana le manaka a dipula. Dilo tšē ke tšē dikholo, ka baka le we moalafi wa lehu a ka theke a khōna go di foka. Mphoko ōna o swanetšē go ba gona gōdimu ga tšona. Di swanetšē go fukiwa ke moja-lefa yo we a ilego a laelwa. Ka moragō ga mo we di swanetšē go thobosiwa ka nku goba khomo. Ba dira ka mokhwa o we ditšola di ilego tša ba botša ka ōna. Ke lona le tšatši le we ba ta napa ba bega badimu. Ba ba bega ka madi a thōna theruiwa the we the ilego tha bolaiwa. Le yēna o wa bigiwa. Ke gore yōna khoši e ntswa. Ke ōna molaō wa gona. Dilo ka moka di gafetšwe khoši e ntswa le badimu ba teba yēna.

11221 Khoši e ntswa e dutši theponeng tha mohu papagwe. Dilo ka moka ba di gafetšwe yēna. Dilo tšē bjale ka ditšapō le methahu. Ditšapō go bolwabolwa ka tšē dikholo. Mabapi le methahu ke ya gwe ka moka ga yōna kante le ya manyalo a baredi ba mohu. Methahu ya manyalo e na le malapa a yōna le bo moja-lefa.

11222 Khoši a še le tupa, le lona o ka the ke wa no hwetsana le no re kokonano a-o-wa, o ta hwetsana le na le a mangwe. Lona le godišwa fêla ka baka la go a feta. Bjale khoši le yona e bjale. Matapa a we a nago ka fathe ga matapa a ka godimu ke letala ka baka la gore a dutši godimu ga ône. Letapa le we le golo a le no dula le noši, aowa gona le ditatendi. Ge e le-bothi ka moka ke maboti. Legakabje, ka moka ke magakabje bjale bjale. Khoši le yona ditatendi ke bona ba madi a boreneng. Ke bona ba we ba swanetsego go teba yo we e lego khoši e ntswa. Ke bona ba we ba swanetsego go mmeya theponeng tha borena. Ge gona le khanetsano ya mabapi le moja-lefa, ke bona ba we ba divago di ripa tše pedi.

11223 Ke bana ba komana boloto, bogōši ke go bopana. Ke ngwadilê ka matapa a ditatendi a we e lego bana ba komana. Bana ba komana ke bona banna ba boreneng. Ke bona ba we ba tebago tša ka gare ga mote wa mošeta. Ke khōbōtano ke a mote, epêla a tiê maforo pholo go tēna tše dišibiri. Khoši ke khoši ka makala, batseta le bakhomane. A ka the^{ke} a no ba khoši a le noši, aowa o na le ba thuši ba ba ka godimu. Molaō a o bē ke yēna

925

K34/82

5338

a le noši, aowa o beya le bona ba boveneng. Ke tšona dipōō tše di šibiri tše we di beyago melaō. Ke gore ke bakhlabje ba dithōgō tše di tšhweu (dipududu.)

11224 Ngwana a the tebe boēmō bja gwe. Bana ba mošata ke ba bantši ba ya ka malapa a bo mmago bona. Yo we e tabago khoši ka moragō ga lehu la papagwe, o teba ke bona ba boveneng. Melaō a o dumele gore ngwana wa moja-lefa a butšiwē boēmō bja gwe. Mmago yēna a swanēla go mmotša gammōgō le ba ga malome wa gwe. Molomong wa ngwaga o morwa ba loma e thale ba banyana. Ba thoka di-thoka-mabu ke moka badimung a ba thaya ka baka la gore ke ba bagolo. Dithoka-mabu ke ge matswele a tha thōma go thoka. Bathankana a thoka a goma a apja. Ke moka ke monna ka gobane bošego o swanetše go lora nametše ditshadi.

11225 Gwaše ke khošana. Ge ba le mphathong ke-
lellō e ka ba yana empa e ka the begona ka
gobane mmundi a na maano. Lentšū le la gwa-
še le šupa khoši ya ka mphathong. Moja-lefa yo mogo-
lo ke gwaše. moratho wa gwe ke gwaše. Le ngwana
wa mokhomana ke gwaše. O ya bōna, a le na boē-
mō bja nnete. Ka bakeng la bogwaše, ngwana a ka

925

K34/82 5339

the ke a e khudisa ka lona. A ka e khudisa ka lona go thaka tša gwe.

11226 Thalošo ya lentšu la gwaše ka tšhupō. Basadi ba khoši ke ba: a, b, c, d. Banna ba ke baratho ba khoši: 1, 2, 3. Bana ba a: Puleng le modišē ke bathanka ke ba n̄to e kholo. Ba n̄to ya B: Matsobane, Kodise le mogwaša. Ba n̄to ya c: makofane, Ramapula - na, Nkhwediseng le Mmoko. d. ba ba bedi fêla. Bana ba baratho ba khoši. 1 bana bagwe: Pae, mota - ntane, mpêrêkê, morabudi, mabogunyane le Kobeng. Go lekane motho a ka fa tšhupō. Puleng, Matsobane, Makofane le ngwana wa (d) le Pae ba bolla mphathō ka o thii. Gwaše ya bona ke Puleng. Ba ka moragō gwaše ya bona ke Modišē. Ba ka moragō gwaše ya bona ke Mogwaše. Ba ka moragō ke mmoko. Ba ka moragō ke mabogunyane. Ba ka moragō ke Kobeng.

11227 Bogwaše ke marara - nkodi. Bogwaše ba we ba ngodilwego ba ilê ka meroto ya bona. Moroto o mongwe o ka bolla o the na gwaše, fêla e tswa - netsê go ba gona. Go thokala ga gwaše go bolabolwa ka bana ba ka mošate. Khorong ya ga Mašumu ge gona le mothankana ya a bollago, ke yêna yo we a swanetsêgo go ba gwaše. Le khorong ya ga masete gwaše e gona. Bogwaše ke

925

K34/82

5340

nnete ke marava - nkodi. Ke mang yo we a ka
 thetebago gore khoši ke mokete. Go tibiwa fêla
 gore mephathô wa gore khoši ya ôna ke mokete. O
 la le ôna khoši ya ôna ke mokete. Le bona bo-
 gwaše ba tona ge ba e na le mephathô ya bona

11228 Bana ba khoši a ba be gona moverang wa khoši
 e ntswa. Ke ba bagolo fêla ba we ba swanetšego
 go rêra morôro wa khoši e ntswa. Ke bona ba di-
 pitseng tša borena. Ke bona ba we ba swanetšego
 go go teba yo we e lego yêna. Bona ba ka the
 be gona ka gobane ba ka the^{ke} ba teba thelo. Bo-
 na ba ta no bona mo ba bitša yo mongwe wa bo-
 na ke moka ba mmeya theponeng the borena. Ba
 la bangwe ba ta butšwa gore ke yêna papago ba-
 na bjale ka ge papago lena a rwele ke phiri. Bjale
 thetšhaba le thôna the a butšwa. Mong wa lena
 o rwele ke phiri, o šile ngwana. Ngwana yo ke yê-
 na mong wa lena.

11229 Ke mang ngwana yo a ka êmago are khoši ke
 nna. A gona yo we a ka bolabolago lentšu la mo-
 futa o we ka gobane ke bana a ba tebe thelo.
 Ba swanetše go theletša the we^{bo} papago bona ba
 ba botšago ka gobane bona ba teba. "Pinyana mo
 e ve ping e kwile ping e kholo?" ge o ka kwa ngwana.

925

5341

K34/82

a e polabola boêmô bja gwe, o ta ba a ukwilê ba bagolo. Ba we a swanetšego go kwa ka bona ke ba: Mmagwe le ba ga melome wa gwe. Ke bona ba we ba ka mmotšago boêmô bja gwe.

11930 Naka tša go rwešwa a di mamarele thōgō, Mofotha tha ntsweng, o re the tšwe the molomê. Ngwana yo we a ilego a bolabola boêmô bja gwe, o ta ša la nyanyaneng. Nyanyaneng ke gore the bakeng. O bolabotše taba e a tha e tebego. Ba ta mmotša gore re botše gore o yo mogolo ka lefe le baka. Mponane e bitile mogolo. Mponane ke mafuta o mongwe wa merepa. Ba la ba go rweša ngwana dinaka, ge ba bōna gore a gona le ka o thii yo we a latelago lentšū la ngwana moragō, le bona ba napa ba e kepêla.

11931 Ke tšona dinaka tša go rwešwa ka gobane tha ntsweng mo the e tšwa, o ta šitwa go lwanathō. Ka baka le we the ta moloma. Re botše gore mmago o tile ka matšo a dikhomo tšu mang. Karabō e ka the ke ya ba gona ka baka la gore ke ngwana. Mmago ke wa bokae mo khorong. E le ngwana mang. Ge e le go thōla o wa thōla, rena e šu re bōnê ngwana wa go teba tša batswadi ba gwe. Ge e ke o butsitšwe ke motho, motho yo we ke mafora o go furilê. Ba la ba go mo fora ba tare,

925

5342

K34/82

ke la khorong, Ke la khorong ke gore lentšū la khorong a le šadiwi moragô. Ba bolabola ka mokhwa o we ka go bōna gore ngwana o katilwê.

11232 Mmuta ka lala khologolo, a šego lennga le a bolaya. Ke koša, e epella ke bale mo ba thagola mušema. Khologolo ke khoši; Mmuta ke phôlôfôlô ya bathale kudu. Bja le ba e opella ka mokhwa o we ka baka la bana ba lennga. Bare, le nnya le a bolaya. Lennga ke monthe. Monthe ke wa dibjana. Pitsa e e na le monthe. Moreki wa yōna o no reka a e bōna gore e na le lenthe. Lennga ke la maotong. Ka bûtsi ke ^{maanga} maanga. Ke gore ka fathe ga maoto go a kheiga ke moka maanga a baba. Lennga ke motatale goba go thekwe. Le ngwana wa mereba bare ana le lennga. Bja le ngwana o mitsitšê ba bagolo motatale a re khoši ke nna. O ta bolaya ke lennga ka baka la lennga la ywe.

11233 Mmuta o we o ka the ke wa lala le khologolo. Ngwana yo we wa yo e pōna gore ke yēna moja-lefa, o swanetšê go tšwa ka khoro le mmagwe. Ka gobane khologolo e ka gopola gore ke dutšū le motho khanthe ke nōga. Go dula mote ka o thii ke go lebellana mathong le go ovišana mollô. Lentšū la mmaki le divêlê monthe ke moka ke le badi ba ka the ke ba agišana ka baka la goie yo la mo a lebella yola

925

5343

K34/82

o inamisa matho. Go thegisana ga bona e no ba go ntsha menô fêla. Ka gare ga dipeelo tša bona a ba thege. Ke mokhwa o we a swanetšego go tšwa ka khoro.

11934 Lee le Thekwai. Moledi Ntšhobjane. Ke ka morago ga lehu la mohumagadi Marebolê. Ditaba tša mohu mohumagadi di ngodilwê kae le kae. Bjale mo go ngodiwa ka baka la Lee. Pele ga go beiwa Ntšhobjane theponeng the boledi, Lee o ilê a re go beiwa moledi bjang khaanthe nna ke godilê. Le polokong ya bahu ke a tšena. Peô ya moledi, ba swanetšê go mo šupa ngwana yo we a mo lêlago. Lee ke ge e le monna a na le mosadi. Lebita la banna o le bone bjale le go boloka mohu badimung o yuya. Le mo we thopeng ya morêrô wa moledi o ilê a ba gona.

11935 Bana ba ba bedi ba ke ba togolo ba mašumu. Bo mmago bona ke bana ba pôô. Mamotetwa ke mmago Lee. Ke bona ba we ba go bikiwa pele. Ka morago gwa bikiwa Maboganyane ke mmago Thekwai. Marebolê o ilê a hwa a thešua tšee mosadi khorong ya ga Pôpêla. Khoro ya ya Pôpêla ke yôna e we e tswalaga Khoši. Papago basadi ba ba ngodilwego e be e le Mamogagare. Mmago Maboganyane e be e le wa nto e kholo khorong ya Mašumu. ~~Bo~~ Papago bona

925

K34/82 5344

o ilê a gudiša lapa la Maboganyane. Mamotetwa a ilê go tša pele kē wa lapa le le'nyana. Difeke go loma Maboganyane pele yēna o šala ka morago. Le ga namo go swanetše go ba bjale. Difeke di ilê tša lumiwa ka lapeng la maboganyane.

11236 Lee o ilê a bitywa ke the mponane. Ba ilê ba mmutšiša gore, bo mmago ba boya ka dikhomo tša go-tšwa mang. O ilê a fetola ka gore ke bona ba oikilwego pele. O di teba bjang, goba o di bone. Ke no o kwa. O kwilê mang. O ilê a šitwa go ba botša motho yo we a a kwilego yēna. O ya bōna ngwana, motho yo we a go butšitšego, o go butšitše muuka. La theke la mpolāela ngwana. Goriale ke bo mmagwe. Le'motšiša matsa a dikhomo bjang. Go šita nna tša ga anyala a ke a tebe.

11237 Chušana lla, mma yōna e tsogē. Ba ilê ba re, ngwana tše a di bolabolago okwile mang. O ilê a ba fetola ka gore motšhi-tšhi o na le'mōtō. Ge le nthaka, nthakeng ga bote. Ba ilê ba bōna ga bote gore okwile mmagwe. A ba ka ba šala mantru a bana moragō. Ke ge ba šupa moledi ngwana yo a mo lēlago. Ba ilê ba mo šupa

925

K34/82

5345

Thekwai. Lee le mmagwe ba ilê ba tšwa ka gare ga mote. Ba ilê ba aga wa bona mmotong wa magaiding.

11238 Konanang tša goja taba mpe le botšanê. Wa tšwa ka khoro o tšwiile, wa theke wa ba le peelo-nkho ya tša morago. Go leka noka a še go e tšela. Mmamotetwa o ilê a nyaka maabê wa gwe wa mahu marebole. Le nna e be ke maapeela. Ba ilê ba mmo-tša gore the we the ilego the go ntšha ka khoro, ke thona the we, the tswanetsêgo go go feepa. Moabê a ka a hwetsana. Ka moka mothahu o ilê wa ba wa moja-lefa. Ge kotse e ka thagêla yo mongwe wa bona, ba be ba botšana. Taba ya bona e ilê ya thepela ka makhwa o we.

11239 Bogosi bo ya tšwallwa. Khoši e ka ba thegolê, makhapa, mathibane le thefofu ke khoši. Gapê khoši e thulifišar ke ditšo tša gwe gammôgô le lekhota. Ke bona ba we ba bônago melato ka moka. Yêna o diyo bigiwa fêla gore taba re bone ka makhwa o. Ke bona ba we ba swanetsêgo go bē tefō ya molato ka gobane. Ba bone mangangā le go the bē le mangungā.

925

K34/82 5346

Go tšaiwa tulong ya gwe ya borena, a tšaiwi.
 Ge di šita go dula tulong ya boja-lefa, di šita
 mathomong. Ba mmeya ke moka ba mmeilê. Ba-
 thekhi ba gona ba ta mo thekha le go bipa di-
 phôšô tša gwe. Mafellô a di taba tša boreng.
 mafellô.

10926. Temana ya 38: Moja-lefa wa khoši. 5289
 125

11240 Lethetho la ditemana:—

10952 Temana ya 2: Motswaredi le maledi. 5209
 126

10968 Temana ya 3: Thibêgô ya merôpa. 5210
 127

10976 S. 1: Dithapô tša mohu. 5214
 128

10986 S. 2: Mothahu wa go šiya ke mohu. 5219
 129

11054 Temana ya 4: Moja-lefa yo mogolo wa khoši. 5253
 130

11064 Temana ya 5: Morwa wa moja-lefa, o ja lefa la makholo. 5258
 131

11080 Temana ya 6: Lefa la khoši a še la malapa. 5266
 132

925

K34/82

5347*

11090 Temana ya 7: Thakišo ya moja-lefa tulong ya gwe. 5271

133

11142 Temana ya 8: mošata. 5296

134

Ke bōne ka pōnō ya ka gore puku ke feditse.

Thobêla morena, ke nna mmapateng, ke gore a ke ne madulo a nnete. Ka baka le la morena a go ka a mpošša gore ke swanetše go dula The oaks le thetšhaba tha ka. Goriale e le mmušo. Bo mmapateng bja ka ke baka la modirō wa bo madikhōne. (Forest Ranger.) Ke ngwala ka mokhwa o we ka baka la dipuku tše la ka gobane di na le marole. Modirō o thale gona morena waka.

Di swanetše go boya moragō goba nka thagaletšwa tšona ~~ka~~ Karabō Thobêla.

Nka sebiwa ke ba bagolo mo go khōnêga. Mōya waka gammōgō le maata aka a khodilwe go dula (The oaks) e ka ba molaō o thale bjale morena. Ke khopêlō yaka.

H. M. Mohlabe.

End. S. 925.